

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 38

Fredag den 1. Februar 1946

4. AARGANG

Revision

SANDHEDEN GAAR FREM FOR ALT!

Vi kæmper paa Lovens Grund.

Vi, der midt i Sommerens mest hektiske Tid — maaske den mest vansende Periode i dansk Retsliv — førte Landsforeningen ud i Livet og startede vort Blad »Revision«, har holdt os paa Lovens Grund og agter fortsat at holde os den danske Grundlov efterrettelig. Vort Haab og vor Tro er, at der snart igen kommer en Tid, da Fred og Fordragelighed bliver det bærende. Vi vil Fred — men ikke for enhver Pris. Vi tager Kampen, naar vi finder det fornødent. Indtil da kan man tirre, hetze og fornærme. Vi bevarer Roen og marcherer stot mod Maalet! Oprensning.

Vi vinder Intet ved beskedent at blive hjemme og tro, at Stormen i Tilfælde af en Samfundsomvæltning skal gaa hen.

Kontorist

35aarig Mand, der er bleven slaaget ud grundet paa Frihedsskikane, søger Stilling som Repræsentant, Lagerforvalter eller Leder af Forening. Gode anbefalinger haves. Første Stilling i 13 Aar. Vant til at lede og omgaas Mennesker.
E. Lorenzen, Vestergade 7, Bro.

Intet Under, at Begrebsforvirringen er almindelig, og mange af de Domme, der afsiges, bedrer ikke Situationen. Saaledes idømmes en Frivillig, der har tjent sin Tid ud — altsaa som har opfyldt sin Kontrakt — 4 Aar, medens en anden, der er deserteret fra Tjenesten og derfor skal i Koncentrationslejr, bliver frikendt. Dette at have begaaet Faneflugt anses for at være en formildende Omstændighed. Den første er en Landsforræder, og derfor straffskyldig. Den sidste er derimod en god Landsmand, der har kendt sin Besørgelsestid.

Mere Frihedsmageri

Statskassen bevilger 135,000 Kr. til »bortkommen Bagage« for Medlemmer af den svenske Brigade.

Men hvad med de store Værdier, som Brigadefolkene har stjaalet fra danske Statsborgere?

En optaget Patriot

I de autoriserede Menneskejægeres Landsorgan, det kommunistiske »Information«, afbestiller en Holder, en Landinspektør fra Horsens, Bladet med den Motivering, at Bladet er saa interesant, at han maa læse hver eneste Bogstav, og det har han ikke Tid til paa Grund af sin Deltagelse i Frihedskampen. — Denne Form for Reklame er vist af udenlandsk Oprindelse, men passer godt i »Information's« Spalter.

Tyskland tabte Krigen 5. Maj 1945, og Danmark tabte Besindelsen samme Dato. Nu har vi faaet en sund Regering i et i moralsk og religiøs Henseende sygt Land. Vil den være i Stand til at afværge Ødelæggelsen af Hundreder og atter Hundreder gode, sunde Hjem, der i Dag trues med Udslættelsen gennem en »Udrensning«, der trods alle Fornuftsbetragtninger?

De fleste af os, der er truede, vil sikkert erkende, at vi har været paa Vildspor, men samtidig at vi har handlet i god Tro og virkeligt ment, at Europas Lykke ahang af et

Dagbladene ynder at paastaa, at Landsforeningen udelukkende rekruterer Medlemsskaren fra de interneredes Rækker.

Følgende

Statistik pr. 15. Januar 1946

kan derfor være af Interesse:

Af Foreningens Medlemmer har
74% ikke været interneret
Ifølge Statistik pr. 1. Sept. 1945 havde
60% ikke været interneret
Af Foreningens Medlemmer er
56% Kvinder, heraf 80% i Køben-

Ung Officersfrue,

hvis Mand er arresteret paa Grund af Krigsdeltagelse, søger 1. Februar Stilling paa Kontor i København. Kendskab til dansk Stenografi, Maskinskrivning, tysk og engelsk. Bill. mrk. 7 Revisions Kontor.

Nobelpristageren Johannes V. Jensen skriver i sin Bog »Nordisk Aand« om Ex-Nobelpristageren Knut Hamsun, Norges store gamle Digter, Skaberen af de vidunderlige Skikkelser fra Nordlandet, nu interneret som Landssviger: Jeg holder det for en af de største og bedste Glæder, Livet har vist mig, at have levet i samme Aarhundrede som Knut Hamsun og have kendt ham personligt. Han var den nordiske Bondesøn som Naturgeni.

Ovenfor bringer vi en Række Udklip af Bladet »Revision«, der er »Landsforeningen af 6. Maj's« officielle Organ. Baae Foreningen og Bladet har gentagne Gange været omtalt i Dagspressen — og vi vil derfor her nøjes med at lade de afbildede Udklip tale for sig selv. Dele af Bladets Indhold — og ikke mindst dets Tone — viser særdeles tydeligt, at Foreningen ikke alene tæller uskyldigt internerede blandt sine Medlemmer, men at den tillige er Tilflugtssted for Tilhængere af et nu hedengangent politisk Parti og for Sympatisører med et Rige og et System, som en hel Verden paa Bekostning af Aars Blod, Sved og Taarer omsider besejrede. (Se Artiklen Side 5 om Landsforeningens Formand.)

Tysker-Arbejderne

Fra Hande!sgartner Frode Sørensen, Lyngby, har vi modtaget:

Fængselsinspektør Aude-Hansens Betragtninger over Tysker-Arbejdet i Frit Danmark Nr. 34 er saa rigtige og sande, som de er skrevet.

Men det er jo ikke alene det, at meget nyttigt dansk Arbejde blev forsømt, fordi saa mange strømmede til Tyskerne, og at disse Arbejdere i mange Maader arbejdsmæssigt set er blevet demoraliserede. Men det er jo ogsaa dem, der i høj Grad har ført an i Sortbørshandelen med Tobak, Spiritus o. desl.

Dertil kommer, at der er Eksempler paa, at disse Folk, der ikke alene arbejdede for Tyskerne og imod danske Interesser, ofte haanede de af deres Fagfæller, som ikke lod sig lokke og i det hele optraadte hovent og terroriserende overfor skikkelige Folk.

Man kan billige at der sættes Skel mellem Forsørgere og ikke Forsørgere, saaledes at de førstnævnte bedømmes adskilligt mildere, men iøvrigt synes det mig en haabløs Opgave at prøve paa at trække den retfærdige Grænse mellem de strafskyldige og de ikke strafværdige.

Selvom et Menneske ikke hverken har arbejdet direkte for Tyskerne, ikke heller været Krovært for Tysker-Arbejdere eller leveret Varer til dem, — som i det hele taget med en vis Selvretfærdighed kan slaa sig paa Brystet og bedyre, at hans Fingre er rene i det Kapitel — saa er det jo alligevel saadan, at han som Varesælger eller Arbejder har nydt Fordeel af det høje Prisniveau, som foraarsagedes af Tyskernes og deres direkte Hjælperes hensynsløse Forbrug og Til-sidesættelse af Myndighedernes Bestemmelser.

Det er grumme, grumme vanskeligt at sortere retfærdigt, og en meget stor Del af det danske Folk maa vist ydmygt

bøje Hovedet i Erkendelse af, at det just ikke er dem, der økonomisk set har sat til ved Besættelsen.

Bortset fra de heldigvis relativt faa, som har været aktive Initiativtagere i Medarbejderskabet d. v. s. som har tilbudt sig med Leverancer eller til Arbejde; Politie- eller Militærtjeneste for Tyskerne og disse, der ligefrem har optraadt som Haandlangere i alt det beskidte Arbejde, som Tyskerne ikke selv gad gøre (Terrorister, Stikkerre, Bødler, Spioner o. s. v.), og hvis Strafskyldighed er aabenbar og almindelig erkendt, bør man vist lade alle de øvrige slippe for direkte Straf.

Men det vil være af Betydning at faa lavet den Opgørelse, som Fængselsinspektør Aude-Hansen foreslaar, saa alle disse Medløbere og Profitjægere kan faa at vide, hvad Skade de har været med til at tilføje det danske Samfund og specielt de Medborgere, som ikke har villet (eller haft Lejlighed til at) deltage i den af Besættelsen foraarsagede Dans om Guldkalven.

Og det næste bliver saa at søge at skadesløsholde, saavidt det er muligt, ikke alene alle de direkte skadelidte, men ogsaa dem hvis Kaar er blevet forringet, fordi deres Indtægt ikke har holdt Skridt med den almindelige Prisstigning eller ligefrem er gaet tilbage. Denne Opgave er ikke mindre vanskelig, men der maa intet Middel lades uforsøgt.

Man skal imidlertid ikke forsømme nogen Lejlighed til at lade alle, der ved deres Profitbegær har været med til at øge Misæren, forstaa, at de har opført sig nationalt og socialt daarligt og har en Pligt til at gaa stille med Dørene; iøvrigt vil vi staa os ved snarest muligt at glemme den onde Tid og faa det Samarbejde i Gang, som er en nødvendig Forudsætning for at faa bygget vort

Samfund op igen saa faa har for meget og færre for lidt.

Vi skal skubbe saa faa som muligt ud af Folkefællesskabet, stemple saa faa som muligt som 2. Klasses Borgere, det vil tjene os alle bedst.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om økonomisk Skadesløsholdelse bør dettes Løsning fremskyndes ikke alene forsaaviddt angaar Beslaglæggelse af de egentlige Krigsforbrydernes og Værnemagernes Formuer saavel som Skattesnydernes Bøder, men ogsaa forsaaviddt den legale Krigsfortjeneste angaar, idet dette Spørgsmaals Uafgjorthed er en Hindring for anlægsmæssige Dispositioner, d. v. s. Eengangsskatten maa ikke lade vente paa sig, Uvisheden er til Skade.

Iøvrigt gælder det først og fremmest om at overvinde Materiale- og Varemanglen, men i denne Henseende beror Udviklingen jo i højeste Grad paa Omverdenen.

Men een Ting bør vi gøre os klart: at Forhøjelse af Lønninger og Gager, saalænge der ikke er Varer, har ingen Mening. Varemængde og Købekraft maa holde Skridt med hinanden, men indtil de tilstrækkelige Varemængder er fremme, maa vi finde os i Restriktioner med Hensyn til Investering, og vi maa finde os i en Rationering, der først og fremmest giver de mindre bemidlede Adgang til at forsyne sig først. Men her maa det ikke glemmes, at det ikke alene er en stor Part af Arbejderne, der har været haardt ramt, men ogsaa baade Embedsstanden og Funktionærer, Pensionister og Rentnydere. Disse sidste har det ofte meget drøjt; deres Renteindtægt gaar nedad paa Grund af Rentesaenkningen, og Kronens Forringelse har yderligere stillet dem slet.

At finde de rette Kriterier, saa man kan dele retfærdigt mellem, hvem der bør have Hjælp, og hvem ikke, er imidlertid ogsaa et yderst vanskeligt Spørgsmaal, hvor man oftest maa slaa sig til Taals med det tilnærmelsesvis retfærdige, og Urimeligheder næppe vil kunne undgaas. *Frode Sørensen.*

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTION:

Elias Bredsdorff og Kate Fleron
(sidstnævnte ansvarlig overf. Presseloven)

Forretningsfører: *LRS. Niels Andersen*,
Ny Vestergade 13, København K.

Redaktion og Ekspedition:
Nørrevoldgade 11, København K.
Tlf. Central 15.745, Postgiro Nr. 4084

Trykt i Det Hoffensbergske Etablissement, Kbhvn.

HOVEDLEDELSE:

C. A. Bodelsen,
Professor, Dr. phil.
Elias Bredsdorff,
Redaktør, cand. mag.
Chr. Christiansen,
Fagl. form., M. F., Aarhus
Kate Fleron,
Redaktør
Mogens Fog,
Professor, M. F.
Niels Foged,
Lektor, Odense
Børge Houmann,
Redaktør, M. F.

Ingeborg Højlt,
Vordingborg

K. V. Jensen,
Tandlæge, Tønder

Meldgaard Kristensen,
Overportør

Telt Kærn,
Reservekirurg, Dr. med.

Gelius Lund,
Rigsdagsstenograf

Aksel Millthers,
Docent

Ragnhild Morville,
Viborg

J. Christmas Møller,
cand. jur., M. F.

Arne Noe-Nygaard,
Professor, Dr. phil.

Chr. Ostentfeld,
Civilingeniør, Dr. techn.

Jørgen Poulsen,
Civilingeniør, Hillerød

Waldemar Sørensen,
Fuldægtig, Horsens

Ejnar Thorsen,
Civilingeniør

Sven Tobiesen,
Papirhandler, Esbjerg

»Frit Danmark« udkommer ugentlig og koster 3,30 Kr. Kvartalet. Abonnement kan tegnes gennem Postvæsenet og de lokale Frit Danmark-Grupper eller direkte gennem Ekspeditionen, hvorefter Postopkrævning bliver udsendt. Løssalgspris: 30 Øre

Europa i Revolution

Af Professor L. S. Fridericia

Ingen behøver at vente eller haabe paa eller frygte en Revolution i Europa, for vi er allerede midt i den. Dette er Hovedpaastanden i en Bog af John Scott, der nylig er udkommet i Amerika (John Scott: Europe in revolution. Boston 1945).

Hvem var John Scott? Han har tilbragt en stor Del af sit Liv i Rusland, hvor han baade har studeret, været Bjergværksarbejder i 5 Aar i Ural og senere Kemiker i en Fabrik. Han er gift med en russisk Bondepige og for Øjeblikket Korrespondent i Berlin for flere amerikanske Blade. Tidligere har han udgivet Bøgerne: »Duellen om Europa« og »Hinsides Ural«. Under Krigens sidste Halvdel opholdt han sig over et Aar i Stockholm, hvor der fandtes over 100 fremmede Journalister af alle Nationer. John Scott mener, at Stockholm dengang var Verdens bedste Observationspost. Mange vil maaske protestere og synes, at der foregik lidt mere paa andre Steder. Men Scott har i al Fald brugt sine Øjne og navnlig sine Ører godt og har en blændende Fremstillingskunst.

Formaalet med Bogen er, at faa Amerikanerne til at kende den historiske Baggrund for, hvad der sker i Europa, og til at forstaa, hvilken Slags Europa der i Fremtiden vil være mulig. Der er vist ikke saa faa Europæere, som kan have lige saa stor Gavn af at læse Scott's Bog som hans amerikanske Læsere.

Bogens Ledemotiv er, at ligesom en demokratisk Revolution begyndte i U.S.A. og Frankrig i Slutningen af det 18de Aarhundrede og efterhaanden forandrede Regeringsformer og politiske Institutioner i de europæiske Stater, saaledes er vi i det nuværende Aarhundrede Vidne til en ny økonomisk Revolution, der begyndte i Rusland og efterhaanden virker omdannende paa andre Landes Regeringer og Institutioner. Europas nuværende Hovedproblem er efter Scott's Mening Konflikten mellem Kollektivismen og Kapitalismen. Der er næppe mange, som vil benægte det.

I Bogens Indledning maler Forfatteren med faa og rammende Sætninger Baggrunden for Bogens Drama. Baggrunden er Krigens Ødelæggelse af Ejendomsforholdene i de europæiske Lande. Baade i Tyskland og i alle de Lande, Tyskland besatte under Krigen, er Økonomien blevet endevendt, og de fleste Steder har de besiddende mistet, hvad de ejede. Landene blev udplyndrede og bragt i økonomisk Slaveri; deres større industrielle Foretagender blev stjaalet af de nazistiske Ledere og indordnet i omfattende nazistiske Koncerner. Den europæiske Økonomis ledende og styrende Klasse blev fjernet paa en anden Maade, end Karl Marx havde tænkt, og Landene blev forarmede af Udplyndringerne, Krigen og

Bombardementerne. Men Ejendomsforholdene havde været den Klippe, hvorpaa Europas sociale Opbygning hvilede, og denne Grundsten er nu pulveriseret. Hitler og Krigen har fuldført, hvad der ellers vilde have krævet en lang Udvikling.

Forfatterens Fremstilling er nøgtern og lidenskabsløs, ogsaa hvor han skildrer Udviklingen i Tyskland under Nazismen, og Hitlers snedige Indenrigspolitik, der rettede Massernes Had mod Jøderne, »Marxister« og Versailles-traktaten, saa at de nazistiske Ledere uhæmmet kunde svømme i røvede Rigdomme.

Noget af det interessanteste i Bogen er de Afsnit, der handler om Udviklin-

(fortsættes Side 12)

FRIHEDSKÆMPERE FRABEDES!

Den 16. Januar behandledes i Byretten Straffesagen mod Hans Hermann Schou Pedersen, der fik 16 Aars Fængsel bl. a. for at have myrdet Vagtmand Eriksen i Københavns Vagtværn, der havde arresteret ham som sigtet for et Tyveri. Pedersen havde indtil lige før Mordet været i tysk Tjeneste og var stadig i Besiddelse af sin Tjenestepistol.

Inden Retsmødet havde Forsvarerne, LRSagførerne Saunte og Hoff meddelt Dommeren, at de forbeholdt sig at udskyde en eller to Domsmand; for ikke at maatte udsætte den store Sag, indkaldte Dommeren da fire Domsmand.

Lige inden Retsmødet spurgte Forsvarerne de mødte Domsmand, om de havde været aktive Medlemmer af Frihedsbevægelsen, hvad Redaktør Christiansen svarede ja til, hvorefter Forsvarerne udskød ham.

Det er sikkert af en vis Interesse at se paa den retslige Baggrund for det passerede, d. v. s. Reglerne om Udskydelsesret og Inhabilitet (Uegnethed).

Udskydelsesretten:

Man har altid uden Angivelse af Grund kunnet udskyde Nævninger, hvilket f. Eks. har været misbrugt til at udskyde Kvinder i Sædelighedssager og Voldsager. Tidligere kunde man ikke udskyde Domsmand; men ved Retspleje-

lovstillægget, der kom sammen med Føræderiloven den 1. Juni 1945, bestemmes det, at Anklager og Forsvarer uden Angivelse af Grund kan udskyde hver indtil 4 Domsmand. — Efter Justitsministeriets Bemærkninger til Lovforslaget er Reglen givet »for at sikre, at kun nationalt paalidelige Domsmand kommer til at medvirke«.

Denne Bestemmelse var næppe blevet meget anvendt af Forsvarerne, hvis det ikke samtidig i Loven var bestemt, at der skulde laves et Supplement til Domsmandslisterne; disse var lavet paa et Tidspunkt, hvor Kommunistpartiet var forbudt, og Medlemmerne var derfor ikke paa Valglisterne, der danner Grundlaget for Domsmandslisterne. Ved en Bekendtgørelse af 10. September 1945 bestemtes det, at Frihedsbevægelsen skulde indstille et Antal egnede Personer, blandt hvilke de supplerende Domsmand blev udtaget og derefter optaget i Domsmandslisterne blandt de andre Domsmand.

Da en Del Forsvarere mener, at de nye Domsmand vil være haardere som Dommere end Gennemsnittet, er de kommet ind paa at udskyde Domsmand, der svarer ja til at have været aktive i Frihedskampen; og Dommerne i Københavns Byret mener ikke, at man kan forbyde, at Spørgsmaalet bliver stillet. Derimod kan Domsmanden nægte at sva-

re, men det er kun lidt værd, da det vil være ensbetydende med, at man tror, at han har været aktiv i Frihedskampen.

Det forekommer indlysende, at Spørgsmaalet er usømmeligt — og iøvrigt rent ud sagt meningsløst; for alle anstændige Mennesker var imod det tyske Regime, og det var for mange kun en ren Tilfældighed, om de var organiserede i Frihedskampen eller blot støttede med Raad og Daad, naar de fik en Chance derfor. Et saa bredt Udsnit af den almindelige Befolkning kan ikke diskvalificeres til et af Samfundets vigtigste Tillidshverv, uden at det giver Bagslag i Retning af Mistillid til Domstolene. — Iøvrigt er det i det hele taget lidet stemmende med Rettens Værdighed, at en ret tilfældig og udokumenteret Besvarelse af saadanne Spørgsmaal efter en tilfældig Forsvarers Forgødtbefindende kan diskvalificere en Dommer.

Da alle danske er overordentlig objektive af Naturen, er der ikke i Danmark særlig Grund til at frygte for unødigt Strenghed blandt Modstandsfolk; til Sammenligning kan anføres, at der blandt de danske Lejrchefer ved de tyske Flygtningelejre er aktive Frihedskæmpere og Politifolk, der har været i tysk Koncentrationslejr; disse anses af Administrationen for dygtige og humane Ledere og er afholdt af Lejrenes Beboere, enhver Tanke om Hævn er dem fjern. — Dertil kommer, at der jo altid i Underretten er to Domsmande og en juridisk Dommer og i Landsretten tre Domsmande og tre juridiske Dommere, saaledes at den enkelte ikke kan faa afgørende Indflydelse paa Sagens Udfald.

Imidlertid behøver Spørgsmaalet ikke megen Diskussion. Hvis Byretsdommerne ikke kan forstaa Selvfølgeligheder, kan de forhøre sig hos Østre Landsret, der har afgjort Spørgsmaalet ved at nægte en Forsvarer Tilladelse til at spørge Domsmand, om de har været interneret, Genstand for Husundersøgelse eller paa lignende Maade forulempet af Tyskerne eller deres Haandlangere.

Inhabilitet:

Nu kan der selvfølgelig forekomme ganske særlige Tilfælde, hvor en Domsmand bør træde tilbage, f. Eks. hvis hans bedste Ven er blevet tortureret af Tiltalte i Sagen. Dette Problem er imidlertid slet ikke noget specielt for Forræderisagerne, og det løses derfor paa ganske samme Maade som i andre Sager efter de almindelige Regler i Retsplejeloven, der ogsaa gælder for de juridiske Dommere. Efter disse Regler er man bl. a. inhabil, hvis man er beslægtet eller besvogret med Tiltalte, eller hvis »der foreligger Omstændigheder, der er egnede til at vække Tvivl om hans fuldstændige Upartiskhed«; Retsformanden spørger Domsmandene, om der foreligger

nogen Omstændighed, der er til Hinder for, at de er Domsmande i Sagen; er der Tvivl derom, afgøres det ved Kendelse, om Domsmanden skal vige sit Sæde. Disse Regler har hidtil fungeret godt, og der er ingen Grund til at tro, at de ikke er tilstrækkelige ogsaa i Forræderisager.

— — —
Men det tjener ikke til megen Nytte at skælde ud over Forsvarere og Dommere for mulige Fejl i enkelte Sager; Udskydelsen skal jo ikke begrundes; og det kommer derfor i mange Sager slet ikke frem, at Grunden har været den, at Forsvareren i Forvejen vidste, at Domsmanden havde tilhørt Frihedsbe-

vægelsen. Fejlen er Lovens; Udskydelsesretten maa ophæves, og der er ikke megen Begrundelse for den, naar vi fra 1. Juli 1946 har faaet udarbejdet de nye Domsmandslistor, paa hvilke alle politiske Afskygninger har samme Chance for at blive optaget, og som efter Lovens Regler kun maa indeholde »særlig egnede og værdige« Personer; Landsforrædere i videste Forstand kan da, ligesom straffede Personer, paa Forhaand undgaa.

De nye Lister bør udarbejdes straks og ved en lille Lovændring sættes i Kraft fra 1. April 1946 samtidig med, at Udskydelsesretten ophæves. jur.

1864-1945

I meget af det, der her i Landet er talt og skrevet om Tyskland efter Kapitulationen og vort Forhold til Tyskland, er der en Tendens til at holde to Ting, der i Virkeligheden har en naturlig Sammenhæng, ude fra hinanden, nemlig Krigen 1864 og Begivenhederne 1940—45. Jeg kan ikke se rettere, end at den Krigsepoke, der indledes med Overfaldet paa os i 1864, varede helt til Krigsafslutningen i 1945; og skulde man give den en Overskrift, maatte det være: Preusseriets og dets Militarismes Epoke. Det er altfor udbredt en Opfattelse i mange Kredse, at 1864 er et Stykke Historie, man lærer om i Skolen, og som kun har Interesse for »de nationale« eller »de sønderjysk interesserede«, hvorimod Krigen, der netop er sluttet, har med »Realiteter« og »Demokrati« at gøre.

Efter Krigen mod os i 64, fulgte Krigen mod Østrig i 66 og mod Frankrig i 70, og efter en Pause før den store Kraftprøve, den første Verdenskrig 1914—18, og sidst den anden Verdenskrig 1939—45. Alle disse Tildragelser har Karakteren af den utilslørede — eller slet kamouflerede — Angrebskrig, der med sine formelle Brist som manglende Krigserklæringer, forfalskede Depecher, uprovoerede Neutralitetsbrud osv. byggede paa en nøje Planlægning i den preussiske Generalstab, og styrede — etapevis — mod Europas — ja Verdensherredømmet med Magt.

Det er baade interessant og lærerigt gennem Nürnbergprocessens Udredninger at faa Indblik i det preussiske Militærapparats store Andel i og Medansvarlighed ogsaa for Hitlers Gerninger, fordi det klart viser os, at Sagen ikke er endt blot med Nazismens Tilintetgørelse. Hitlers Aand bliver vi før kvit end Bismarcks.

Under Foregivelse af Truslen fra Tysklands Naboer lykkedes det Bismarck at faa Preussen til at blive den domineren-

de Førsteviolin i det tyske Kor og derigennem at konsolidere Centralnervesystemet i den tyske Militærstat, der i Perioder med mange forskellige Slags Skæg — Bismarcks, Wilhelms, Hitlers — stadig kom til at betyde den mest aabenbare Trusel mod hele Europas Sikkerhed. Nu maa vi have erkendt det og maa se at indrette det kommende Europa derefter; vi maa tage os i Agt for ikke at stirre os blinde paa den sidste og uden Sammenligning uhyggeligste Periode, saa kun dens Skygge faar Indflydelse paa vore Dispositioner.

Maaske er det, fordi vi som Helhed undgik den første Verdenskrig her i Landet, at saa mange har svært ved at se, at 1945 er Afslutningen — haaber vi — paa en bestemt Udvikling, nemlig paa det uhyggelige Stykke Verdens- og Danmarkshistorie, der indledes i 1864. Erkender man imidlertid med eller mod sin Vilje denne Sammenhæng, kommer man ganske automatisk lige ind paa det Spørgsmaal, der i Dag optager større og større Kredse af vort Folk: Sydslesvig og vor Ansvarlighed for denne Landsdels fremtidige Skæbne.

I 1864 blev der truffet en Voldsafgørelse, der skilte hele det danske Sønderjylland fra det øvrige Danmark og lagde det under Preussen; og vi staar altsaa i Dag i den Situation at blive taget til Indtægt for denne Afgørelse, hvis vi ikke selv tager Initiativet til at revidere den.

Udtrykt paa en anden Maade: I 1864 gik vi i Krig for Sønderjylland, og i 1945 gik vi takket være Modstandsbevægelsen ud af Kampen som de sejrende, og blandt andet af den Grund har vi paadraget os en uafviselig Pligt til at yde vor Indsats for de endnu ikke befriede Sydslesvigere, der ved Preusserepokens Begyndelse, uden at man spurgte hverken dem eller os, blev indlagt under det væsensfremmede Preussen. Vi maa skaffe dem Frigørelse for tysk Overhøjhed!

Arne Noe-Nygaard.

Eventyret om

STADSFÆSTEMANDEN

Svend Koefoed Jensen, Formand for Landsforeningen af 6. Maj

Som andre Stormænd har *Svend Koefoed Jensen* maattet kæmpe sig frem. Efter at have gaaet i Skole paa Stevns-egnen rejste han til Litauen og kom i Junkerlære som Forvalter paa et baltisk Gods. Hjemme igen i Danmark kom han ind i et Rengøringsbureau, et Husgeringskontor, hvis Indehaverske han giftede sig med og senere arvede. Egentlig passede Arbejdet ham godt. Han havde under sig en Hærskare af unge og ældre Koner, som hver Morgen troppede op og satte sig til at vente i Stadsfæstemandens Forkontor, indtil han gav dem Lov til at gaa ud til en Familie og gøre rent. Om Aftenen vendte de tilbage og afleverede en passende Procent af Arbejdslønnen til Hr. Stadsfæstemanden, som indrettede sig dyrt og bekvemt i en moderne Lejlighed paa Grundtvigsvej 6 B.

Men det var ikke nok for ham at sidde som Diktator bag et stort Skrivebord paa Gammel Kongevej. Det var ikke nok for denne Rengøringsjunker at forvalte et halvt Hundrede Kvindeskæbner og udbytte deres Arbejdskraft. Han vilde videre.

Da Krigen var brudt ud i 1939, forstod han, at Timen nærmede sig. Nu vilde han være hele Danmarks Stadsfæstemand. I Februar 1940 stifter han et politisk Parti. Han kalder det *Danmark for Folket*. Han vil rejse en Bevægelse for at genrejse Danmark; i første Omgang lykkes det ham at rejse nogle Pengemidler. Saa kommer Datoen han har ventet paa: den niende April. Nu maa alle genrejsende Kræfter søge sammen, og med en enestaaende Offervilje lader han da i Juni 1940 *Danmark for Folket* indgaa i Bevægelsen *Den nationale Blok*. Koefoed Jensen bliver dette Partis økonomiske Leder. Hans nærmeste Medarbejder er Partiets politiske Leder, der senere hen skulde gøre en saa enestaaende Karriere som Schalburgmand, nemlig Hr. Premierløjtnant *T. I. P. O. Madsen*. Programme for *Den nationale Blok* saavel som for *Danmark for Folket* er Gennemførelsen af en *National Socialisme* og *Bekæmpelsen af Jøderne i Danmark*. I Løbet af Sommeren kommer *TIPO-Madsen* og *Koefoed Jensen* lidt op at nappes, og Uenigheden fører til et Opgør, hvorunder *TIPO-Madsen* gennemfører en Aktion mod Bevægelsens Kontor (der nemlig befinder sig i Koefoed Jensens Lejlighed paa Grundtvigsvej), og bortfjerner Partiets Medlemskartotek og en Mappe Indmeldelsesblanketter. *TIPO-Fløjen* ekskluderer derefter *Koefoed Jensen*, som straks efter Hold-up'et til Medlemmerne udsender en duplikeret Redegørelse, hvori det bl. a. hedder:

»I fuld Loyalitet gik vi ind i Samarbejdet, men begik den Fejl at udnævne *T. I. P. O. Madsen* til Fører. Siden har Forholdet mellem *Madsen* og mig af og til været lidt trekantet, idet *Madsen* til Stadighed holdt sine Førertilbøjeligheder i Live, medens jeg til Gengæld holdt dem i Tømme.«

Nu staar Stadsfæstemanden paa Gaden, men kun for en kort Tid. I Begyndelsen af 1941 finder vi ham som et særdeles aktivt Medlem af den nationalsocialistiske Organisation »*Dansk Enhedsparti*«. Lederen af dette Parti var netop en Mand for *Koefoed Jensens* Smag; det havde i Forvejen en god Klang i Danmark: *Ejnar Vaaben*.

Dansk Enhedsparti bekæmper *Kommunismen, det jødiske Demokrati, Marxismen, Stauning, de bestaaende Klassepartier og den kapitalistiske Presse* og gaar ind for, at danske Mænd i danske Uniformer og under Dannebrog skal være med i *Kampen mod den fælles Fjende*, »uanet om vi i dette Tilfælde kom til at gøre fælles Sag med Tyskland«. Efter i nogen Tid med stigende Irritation at have iagttaget *Ejnar Vaabens* Førertilbøjeligheder og forgæves forsøgt at holde dem i Tømme, lægger *Koefoed Jensen* sig ud med sine Kolleger

i Organisationens Ledelse og bliver ekskluderet. Derefter gaar *Dansk Enhedsparti* op i *Den nationale Aktion*, hvor vi som prominent Medlem finder Redaktør *Axel Høyer*.

Endnu før dette sker, har imidlertid Stadsfæstemanden dannet et nyt Parti ved Navn *Det danske Arbejder- og Bondeparti*. Det sker i Januar 1942. Den 4. Februar afholdes paa Gimle(11) et Møde, hvor Emnet er: *Dansk Nyordning — socialt, forsvarsmæssigt og racemæssigt* samt *Demokratisk Bedrageri*. Partiet vil »erstatte det nuværende udanske Retssystem med gammelnordisk Retsordning« og beskytte Folket racemæssigt. I September 1942 gaar *Det danske Arbejder- og Bondeparti* ind i *Den nationale Aktion*, hvor vi nu ogsaa finder Wilfred Petersen som prominent Medlem. Kort forinden er imidlertid *Koefoed Jensen* blevet ekskluderet.

Stadsfæstemandens politiske Meriter fortaber sig herefter lidt i Taagen. De her anførte staar at læse spredte Steder i »*Besættelsestidens Fakta*«, som jo hverken A eller du kan benægte. Først med Landsforeningen af 6. Maj dukker han frem igen for Offentligheden. Hvor Stadsfæstemanden, der blev Nationalsocialist og Jødehader, i Mellemtiden har fundet Udløsning for sit landsforræderiske Initiativ skal vi ikke kunne sige. Det er ikke vores Opgave at finde ud af det. Det er Politiets.

Ja, dette var Eventyret om Stadsfæstemanden, fortalt for Børn og Statsministre af August.

En GOD DANSK Mand

APROPOS VIDNEFORKLARINGERNE I TERNDRUP RET

Man spør: *Hvad er en god dansk Mand?*
 Det Spørgsmaal vist besvares kan med, at det er en Greve, som de fleste tørkes møj godt om, selv om Hr. Heydrich og Hr. Best til Barnedaab og anden Fest paa Lindborg har været bedt, hvad muligvis kan være sket, og selv om det kan være sandt, at han har været Adjudant hos tykke Frits Ira Bovrup av, og skønt han ikke sa'e Godaw, men snakked Tysk og raabe Heil og mulig har haft flere Fejl, saa var han dog en dejlig Mand. For, ikke sandt, en Mand som han, som snakker jævnt og ligefremt med Bønderne i Spøg og Skæmt om Vind og Vejr og Dit og Dat, og som betaler mest i Skat maaske i hele Himmerland, det er en god dansk Schimmelmand.

Spitfire.

DEN PARLAMENTARISKE KOMMISSION

Som rimeligt er, har Rigsdagen besluttet, at der skal foretages en kritisk Revision af hele Besættelsestidens danske Politik overfor Tyskerne. Baade af historiske Grunde og af Hensyn til det øjeblikkelige og fremtidige offentlige Liv maa det slaas fast, om nogen af Landets ledende Personligheder i den vanskelige Situation er gaaet videre i Indrømmelser overfor de fremmede, end Hensynet til Landets egne Interesser krævede det.

Nu er det en sund og knæsat Regel, at en kritisk Revision foretages af uvildige Personer, som ikke har Lod og Del i den Virksomhed, der skal revideres. Det havde derfor været baade rimeligt og tillidvækkende, om Folketinget havde besluttet at lade Undersøgelsen foretage af Personer, der var uden Ansvar for Besættelsestidens Politik. Det vilde man imidlertid ikke. En parlamentarisk Kommission — valgt ud af Tingets egne Medlemmer — blev nedsat. Forslag om at indkalde udenforstaaende, fremtrædende Mænd til ledende Poster i Kommissionen blev afvist. Ja, Partierne viste ikke engang den Sans for Uafhængighedens Princip, at de udelukkende indvalgte nye Folketingsmedlemmer, til Trods for, at der jo i alle Grupperne er nok af dem efter 30. Oktober. Ser man paa Kommissionens S sammensætning, nikker man genkendende til et Flertal af Navnene: det er hæderkronede Rigsdagsmænd, som har gjort Krigens Felttog med i Salen paa Christiansborg og derved haft Medansvaret for den Linje, Regeringen lagde an.

Selv ved Formandsvalget viste det sig, at partipolitiske Hensyn fik Fortrinnet fremfor saglige. Socialdemokraterne opstillede Bomholt, men da han i Stemmetal stod lige med Venstremanden Holm, blev den sidste valgt, fordi han ved Skæbnens Gunst var født 6 Aar tidligere. Fru Fortuna har aabenbart ikke altid Bind for Øjnene, og der er i dette Tilfælde Grund til at være taknemmelig over hendes Forudseenhed, fordi Kommissionen nu i hvert Fald faar en Formand, der ikke har været aktiv Politiker under Krigen, og som yderligere har den Fordel som Dømmer at være vant til at foretage objektive Afhøringer. Dømmer Holm har tilmed skabt en Forhaandssympati omkring sin Gerning i den parlamentariske Kommission ved at udtale sig til Fordel for det Offentlighedens Princip, som de fleste Partigrupper ikke ønsker skal gælde denne særlige Retsplejehandling.

Det er for tidligt at spaa om, hvad Kommissionens Undersøgelser vil bringe for Dagen. Ingen ansvarlig skal dømmes uhørt, alle Momenter skal drages frem i Bedømmelsen, hvadenten de er fældende eller frikendende, og det er umuligt paa Forhaand at vide, hvorledes fremtræden-

de Personligheder vil komme til at staa, naar Undersøgelserne er slut.

Men det er ikke for tidligt at paapege de Vanskeligheder, Undersøgelsesarbejdet vil blive belastet med. Man kan forudse, at en Del af Kommissionens Medlemmer, de som direkte eller indirekte har Medansvar for Beslutninger og Regerings-handlinger overfor Besættelsesmagten, af al Magt vil bestræbe sig for at koncentrere hele Ansvaret for uheldige Skridt paa de ikke-politiske Regeringsmedlemmer: Thune Jacobsen, Scavenius og Gunnar Larsen. Disse tre vil blive udset som Syndebukke, mens Partierne som saadanne og deres Repræsentanter i Regeringen helst skal fremtræde som vildførte eller snigløbne, hvis Undersøgelserne afslører noget kompromitterende.

Paa den anden Side vil det være svært at overbevise de af Kommissionens Medlemmer, der opfatter sig som Repræsentanter for Frihedsbevægelsen, om, at en saadan Skillelinje kan trækkes. For dem vil det paa Forhaand staa saaledes, at Samarbejds-, Forhandlings- eller Indrømmelsespolitikken (hvad man nu foretrækker at kalde den) var en Helhed, og at alle de, der støttede og gennemførte den, maa vedgaa Arv og Gæld, — paa ondt og godt maa staa inde for Perioden fra 9. April til 29. August.

Imellem disse to Synspunkter vil Meningerne brydes, og det kan blive svært at faa en enstemmig Dom fældet, naar Følelsesmomenter, politiske Hensyn og Personinteresser kaster deres Skygge allerede over Præmisserne. Derfor vil Befolkningen med den største Agtpaagivenhed følge Kommissionens Arbejde, — den maa selv tilkæmpe sig en Tillid, som den i nogen Grad savner ved sin Fødsel.

Omkring Samraadets Erklæringer

Den Diskussion, der er opstaaet omkring de Erklæringer, Frihedsbevægelsens Samraad har udsendt i Anledning af Statsministerens Tale i Esbjerg, giver ingen Anledning til en korrigerende Fremstilling af de faktiske Begivenheder bag Udsendelsen af Udtalelserne. Der har i Dagspressen været en Række til Dels perfide og fejlagtige Oplysninger herom. Det maa derfor anses for rimeligt, at jeg som Formand for Raadet stiller Sagerne paa Plads.

Efter Opfordring fra flere Sider om en Udtalelse i Anledning af Statsministerens Tale udarbejdede jeg et Udkast dertil Natten mellem den 17. og 18. Januar. Jeg sendte det til Samraadets Kontor med Anmodning om, at det straks maatte blive mangfoldiggjort og om Formiddagen udsendt pr. Bud til Forretningsudvalgets Medlemmer. De skulde saa afgive Svar med Rettelser eller Tilslutning inden Kl. 12—13. Da jeg inden den Tid vilde træffe Alfred Jensen i Folketinget, meddelte jeg, at han ikke behøvede noget Eksemplar tilsendt fra Raadet.

Ved Middagstid meddelte Kontoret

mig, at Brevet først var kommet kort før 12, og at Udsendelse pr. Bud derfor var umulig. (Sagen hastede, dels fordi Situationen var akut, dels fordi jeg skulde rejse fra Byen ved 16-Tiden.) Jeg anmodede derfor om, at Udkastet telefonisk maatte blive forelagt Medlemmerne af Forretningsudvalget. Senere erfarede jeg, at Arne Sørensen var bortrejst.

Ved 15-Tiden fik jeg Meddelelse om, at Wagner og Husfeldt telefonisk havde givet deres Tilslutning. Alfred Jensen havde gjort det direkte, da han havde læst mit Manuskript. Derpaa gik Erklæringen til Ritzau.

Jeg skal bemærke, at jeg i mit Udkast hverken havde taget Afstand fra eller givet Tilslutning til Proteststrejkerne, men i Almindelighed fastslaaet, at Samraadet ikke havde opfordret til at lægge Pres paa Myndighederne ved uparlamentariske Metoder.

Efter Civilingeniør Foss' Ønske blev hele Samraadet indkaldt til at drøfte Sagen d. 24. Tidspunktet var beklageligt, fordi bl. a. Alfred Jensen og Wagner ikke kunde være tilstede. Men da Foss skulde rejse fra Landet, før de to Medlemmer vendte tilbage til København, besluttede jeg alligevel at lade Mødet afholde.

Paa dette Møde herskede der en yderst fredsommelig og saglig Tone. Jeg erkendte, at det Afsnit i Udtalelsen, som Flertallet tog Afstand fra, havde faaet en uheldig Formulering, hvilket bl. a. skyldtes, at en Sætning var indføjet efter min Renskrift, uden at jeg havde korigeret det følgende. Paa den anden Side vilde jeg ikke gaa med til at tage Afstand fra de Strejker, der havde fundet Sted, fordi jeg fandt Statsministerens Udtalelser saa provokerende, at de forklarede Reaktionen. Yderligere er Strejke demonstrationen af en helt anden Karakter end anonyme »illegale« Bevægelser og Attentater, fordi hver Strejkedeltager aabent staar ved sit moralske og økonomiske Ansvar. Derimod var jeg enig i, at man principielt bør fraraade denne Demonstrationsform, da jeg ikke finder den hverken klog eller frugbringende.

Da Flertallet af de tilstedeværende, som ogsaa de fraværende medregnet udgør et Flertal af Samraadet, ønskede en korrigerende Erklæring udsendt, formuleredes en saadan i al Fordragelighed paa Mødet. De to fraværende Medlemmer af Forretningsudvalget blev gjort bekendt med den d. 25., og den blev offentliggjort d. 26. gennem Ritzaus Bureau.

Naturligvis kan det for visse Mennesker, der har staaet Frihedskampen fjernt, være svært at forstaa, at en saadan Meningsdivergens kan ordnes paa venskabelig og renlig Vis, uden at det betyder voldsomme Opør og Splittelse. Men det er nu engang et af den fælles Kamps Resultater, som vi andre glæder os over.

Enhver, der har fulgt Sagen paa nærmeste Hold, vil vide, at der ikke har været Tale om nogen Form for politisk Partitaktik, men om en iøvrigt ikke særlig dyb Forskel indenfor Samraadet i Opfattelsen af Situationen.

Og hermed være Baggrunden for denne »Affære« lindenskabsløst fremlagt i Offentlighedens Lys!

Mogens Fog.

Er der Demokrati i Sovjetunionen?

Sovjetforfatningen og Grundloven

Af cand. jur. N. Chr. Tyndeskov Pedersen

Udviklingen af en gensidig Forstaaelse mellem Sovjetunionen og Landene i Vestevropa indeholder et psykologisk Moment, der ikke er ganske uden politisk Betydning for Skabelsen af en solid Verdensfred.

Problemet har været behandlet i F.D. Nr. 29 (1945) i en Artikel af Dr. phil. Helmuth Gottschalck med Titlen »Mistro af gammel Vane«. Dr. Gottschalk paapeger den onde Cirkel, der lægger sig hindrende i Vejen for Udviklingen af vores Forstaaelse af de russiske Forhold:

Antikommunistisk og — russisk Propaganda har i Befolkningen avlet anti-kommunistiske og — russiske Fordomme, der igen gør Folk mere lydøre for — ja, ligefrem skaber et Behov for — Propaganda af nævnte Slags og døver Ørerne for mere nøgterne eller velvilige Toner.

Dr. Gottschalk kalder paa en bevidst Indsats, saa man kan komme ud af Cirklen, og opfordrer samtidig SU. og dennes Venner til paa deres Side at gøre noget for at komme paa Bølgelængde med den anden Part.

Hvis man ønsker at give et beskedent og overkommeligt Bidrag til Fremme af denne gode Sag, kan man passende kaste sig over Studiet af den lille og billige Bog, som Forlaget »Tiden« for nylig har udsendt, indeholdende SU.s Forfatning af 6. Decbr. 1936 med senere Ændringer samt Stalins Forelæggelsestale.

To vidt forskellige Samfundstyper.

Sovjetforfatningen (SUF.) har saavel en Række Lighedspunkter med vore egen Grundlov og de øvrige borgerlig demokratiske Forfatninger som en Række karakteristiske Forskelligheder. Noget ganske holdbar Vurdering naar man imidlertid ikke frem til ved at foretage en stykkevis Sammenligning. De to Samfundstyper er saa vidt forskel-

lige, og de enkelte Punkter maa ses i Sammenhæng med hele den sociale og politiske Virkelighed, hvoraf de er en Del. Saaledes vil man antagelig gaagalt i Byen, hvis man forestiller sig den økonomiske Virksomhed under Socialismen i SU. som en mange Gange forstørret Udgave af den hjemligvante kommunale Slendrian eller sammenligner det russiske kommunistiske Parti med et enkelt politisk Parti under vore Forhold. Det er lige saa forkert at maale Rusland med dansk Alen, som det vilde være, hvis nogen drev Politik her i Landet med Udgangspunkt i den russiske Virkelighed.

Stalin karakteriserer Forfatningen som »Registreringen af og den lovmæssige Forankring af de Resultater, som allerede er opnaaet og sikret«. Herved berøres straks en Forskel. Sovjetforfatningen er et praktisk Udslag af den materialistiske Historieopfattelse, der opfatter de retslige (og andre kulturelle) Foreteelser som Funktioner af de fundamentale samfundsmæssige Betingelser.

Forfatningens Kap. I handler om »Samfundsopbygningen« og indeholder i sine 12 Paragrafer en klar og kortfattet Beskrivelse af de samfundsmæssige Betingelser under Socialismen i Sovjetunionen.

Arbejdspligt for enhver.

Her skal særlig fremdrages Distinktionen mellem den socialistiske Ejendomsret til Produktionsmidlerne og Borgernes personlige Ejendomsret til deres Arbejdsindtægter, opsparede Midler, Beboelseshuse og andre Genstande til personlig Brug og Bekvemmelighed samt Arveretten med Hensyn til disse Genstande.

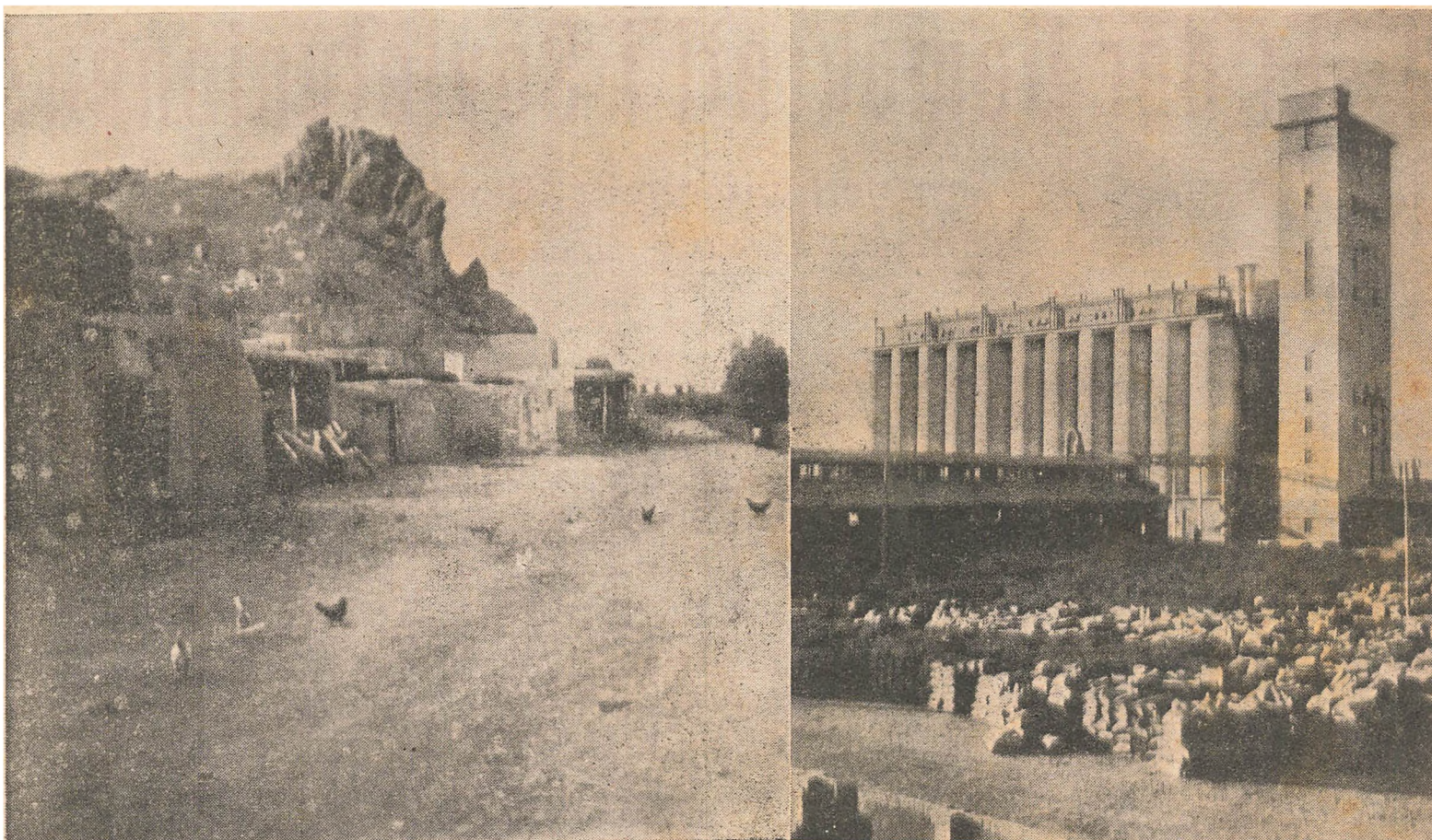
Arbejdspligten fastslaas for alle arbejdsdygtige Borgere samt Reglen for Aflønningen: »Enhver yder efter sine Evner, enhver faar efter sit Ar-

bejde«, der rammer en Pæl gennem den nedgroede Opfattelse, at Socialismen betyder absolut Lighed mellem alle de enkelte Individder. Under Socialismen kan man afskaffe Uligheden mellem Klasserne, eller set ud fra det enkelte Menneskes Synspunkt, give Individerne Lighed med Hensyn til de samfundsmæssige Muligheder.

Af særlig statsretslig Interesse er SUF. § 3. Bestemmelsen er et Modstykke til Grl. § 2, der kan tages som typisk for de borgerlig demokratiske Forfatninger. Denne Bestemmelse bygger paa den af den franske politiske Forfatter Montesquieu omkring Midten af det 18. Aarh. fremsatte Magtfordelingslære (der igen bygger paa delvis Misforstaaelse af engelsk Forfatningspraksis). Herefter opdeles Statsmagten i tre Grene, den lovgivende, den udøvende og den dømmende Magt, der for at forhindre Misbrug af Magten bør fordeles paa adskilte Organer (efter Grl. § 2 mellem henholdsvis Kongen sammen med Rigsdagen, Kongen og Domstolene).

Montesquieu's Lære er vendt mod de enevældige Fyrster og var en gavnlig Bremse paa deres vilkaarlige Magtudøvelse. Den var samtidig velegnet til at skabe en ny Balance mellem de gamle Klasser, Adel og Gejstlighed, og den nye Magtfaktor, det rige Borgerskab. Den passede godt til en Tid, hvor Samfundets lavere Lag ikke for Alvor kunde tænke paa at tage Ledelsen i Staten. Med den demokratiske Udvikling i Løbet af det sidste Aarhundrede er Montesquieu's Lære blevet forældet. Navnlig den udøvende Magts Organ, Administrationen, blev en Boltringsplads for udenomparlamentariske Kræfters Spil mod Demokratiet, en Mulighed for stærke Mindretal til at bevare Ledelsen i Staten. Demokratiets Modtræk herimod blev Tilkæmpelsen af den parlamentariske Statsskik, der sikrer de folkevalgte Forsamlinger (her i Lan-

(fortsættes Side 14)

Saa store er Modsætningerne i vore Dages Azerbejdjan. Til venstre lerklinede Huse i en Landsby. Til højre en moderne Kornsilø i Ta-

Problemlandet Azerbejdjan

Af

Civilingeniør Villum Hansen

Civilingeniør Villum Hansen har været i Iran fra Maj 1941 til August 1945 og har siden Januar 1944 opholdt sig i Tabriz, hvor han var Chef for den iranske Stats Automobiltransportvæsen og senere Chef for Kornmonopolet i Azerbejdjan.

Begivenheder i et Land som Iran og i det hele taget i Asien kan ikke maales med europæisk Maalestok.

Man bør altid have for Øje, at i Iran, er det *usandsynligste sandsynligst*.

Naar De læser i Avisen, at Telegrafforbindelsen mellem Tabriz og Teheran er afbrudt, skal De ikke tro, at det absolut maa staa i Forbindelse med vigtige politiske Begivenheder. Telegrafforbindelser er meget ofte afbrudt i Iran, enten fordi Traadene er faldet ned paa Grund af Storm eller Snevejr eller fordi nogle Folk, der har haft Brug for noget Træ, har kappet for mange Telegrafmaster, saa Traadene er bristet.

De maa ogsaa huske, at vel 95 % af Befolkningen er Analfabeter, og at derfor den vigtigste Informationskilde er »Ra-

dio Bazar« over hvilken alle Rygter spredes som en Løbeild. I Bazaren udspreder Købmændene Rygter, som faar Priserne til at stige eller falde, alt eftersom det passer i deres Kram, og her udspreddes ogsaa alle politiske Rygter.

Ministerkriser hører ogsaa til Dagens Orden i Iran. Ministeriernes Levetid er meget kort og de enkelte Ministres endnu kortere, og mange Ministerier opnaar aldrig at komme for Parlamentet, fordi Parlamentsmedlemmerne bliver hjemme, og Parlamentet ikke er beslutningsdygtigt. Derfor har der heller ikke i flere Aar været nogen Finanslov — der regeres paa Provisorier.

Reza Shah — en orientalsk Despot.

Naar man herhjemme læser Telegrammer fra Iran, tænker man i Reglen ikke paa Dimensioner. Iran er et stort tomt

Rum ca. 40 Gange saa stort som Danmark og med kun 12-14 Millioner Indbyggere.

Azerbejdjan er den nordligste Provins af Iran og grænser op til de kaukasiske Sovjetrepublikker, en af disse hedder ogsaa Azerbejdjan og har Oliebyen Baku som Hovedstad.

Azerbejdjan er en af de vigtigste Provinser i Iran; skønt den ikke er mere end godt 100.000 km², har den ca. 3,5 Millioner Indbyggere og f. Eks. har Irans Hovedstad Teheran i de sidste Aar været forsynet med mere end en Trediedel af sit Kornforbrug derfra samt med den overvejende Del af Smør, Æg, Olie, Rosiner m. m. Før Krigen blev en stor Del af det Korn, Iran blandt andet eksporterede til Italien og Tyskland, taget lige fra Azerbejdjan.

Befolkningen i Iran er ligesaa broget og forskelligartet som Landet fra Naturrens Side er uensartet opbygget.

Den største ikke persiske Folkegruppe er Azerbejdjanerne, som taler Turki, det samme tyrkiske Sprog, som tales i Kau-

kasus og af Turkomanerne i Nordøstiran og i Sovjet-Turkestan.

Indtil den tidligere Shah — *Reza Shah Pahlevi* — tog Magten i 1921, var Iran eller, som det endnu hed, Persien administrativt meget løst opbygget, og de forskellige Stammer og Folk levede nogenlunde deres eget Liv. Men med Reza Shah kom der mere Stramhed i Administrationen, Iran skulde gøres til en centraliseret Enhedsstat, i Lighed med Kemal Atatyrks nye Tyrki.

Med alle en orientalsk Despots store Magtmidler og Respektløsheden for Menneskeliv vilde Reza Shah gennemføre en Modernisering af det tilbagestående Land. Han byggede Jernbaner, Kornsiloe og Fabrikker, omend ofte uden nogen virkelig Plan, saaledes at f. Eks. en af Verdens mest moderne Sukkerfabrikker blev placeret i et Distrikt, hvor Sukkerroer ikke kan dyrkes.

Moderniseringen uden Indhold.

Reza Shah var utvivlsomt en stor og efter europæiske Begreber usædvanlig Personlighed, og med sit Styre gennemførte han Moderniseringer med eet Slag, som tidligere vilde have taget Aartier at faa sat igennem, men ved sin systematiske Undertrykkelse af Folket og enhver demokratisk Bevægelse kunde der aldrig blive givet et sandt Indhold i Moderniseringerne, som derfor i de fleste Tilfælde staar som en tom Skal — ligesaa tom og meningsløs som den ufærdige Operabygning, som for mange Aar tilbage blev paabegyndt og som efter Shahens Ordre skulde gøres færdig næsten før man fik begyndt — Resultatet var, at ingen ordentlige Planer blev udarbejdet, og til Dato staar Bygningen uden Tag og Etager, fordi Fundamenterne ikke kan bære dem.

I sine første Aar kunde Reza Shah dog notere en Sejr i sin Kamp mod den engelske Oliekapital, idet han aftvang betydelig bedre Betingelser fra det Anglo-iranske Oliekompagni for den Olie, det siden Aarhundredets Begyndelse har pumpet ud af Oliekilderne i Sydiran.

Nazisme og 5. Kolonne havde gode Kaar.

Men efter Hitlers Magtovertagelse i Tyskland tog Nazisternes Indfiltrering i Iran Fart som i de fleste andre Lande i den nære Orient. Den herskende Klasse og Shahan saa ganske naturligt med Sympati paa Nazismen, som jo i Metode og Maal i saa høj Grad lignede deres eget Regime.

Da *Rashid Ali* i Maj 1941 gjorde Opstand mod Englænderne i Iraq, var der i Iran en betydelig og velorganiseret Nazikolonne, der nød fuld Understøttelse af de ledende iranske Kredse. Hvis det ikke

var lykkedes at slaa Opstanden ned eller, hvad der havde været ligesaa skæbnesvangert, hvis Oliekilderne i Mosul i Nordiraq var blevet ødelagt under Kampene og den engelske Middelhavsflaade og Hæren i Nordafrika derved afskaaret fra Olieforsyninger, vilde Iran være blevet Nazisternes Springbrædt til Indien og Led af Forbindelsesvejen til Japan. Men Englænderne vandt Overhaand i Iraq og Syrien, samtidig med at USSR. kom ind i Krigen, og Tyskerne i Iran blev saaledes klemte inde.

Adskillige Gange efter d. 22. Juni 1941 sendte England og USSR. Noter til den iranske Regering med Fordringen om Uskadeliggørelse af Tyskerne i Iran, men uden Resultat.

Den 25. August 1941 var England og USSR. tvunget til selv at uskadeliggøre Tyskerne i Iran ved at marchere ind fra Nord og Syd og i Løbet af to Dage besætte Landet uden væsentlig Modstand fra Reza Shahs Armé.

Tyskerne og deres nærmeste iranske Haandlangere blev uskadeliggjort, og Reza Shah blev tvunget til at abdicere til Fordel for sin Søn; samtidig blev visse demokratiske Førere frigivet, som var blevet sat i Fængsel af Reza Shahs Regime. Men omend Reza Shahs Kvæler-tag over Landet blev løst, bibeholdt de store Godsejere deres Magt over Folket.

»The road to Russia«.

Nogle Maaneder efter Okkupationen sluttedes en Anglo-Sovjet-iransk Pagt, som fastsatte de to allierede Magters Rettigheder til at benytte Irans Kommunikationsmidler til Transport af Krigsmateriel imod Godtgørelse til Iran, og samtidig forpligtede de allierede til at trække deres Militær tilbage fra Landet senest 6 Maaneder efter Fjendtlighedernes Ophør (d. v. s. d. 2. Marts 1946 — 6 Maaneder efter Japans Kapitulation). I 1943 erklærede Iran ogsaa Krig mod Aksemagterne uden dog nogen Sinde at yde aktiv Støtte i Krigen.

Den Anglo-Sovjet-iranske Pagt aabnede »Vejen til Rusland« — i Slutningen af 1941 begyndte Krigsmateriellet at rulle gennem Iran, dels pr. Jernbane og dels paa

Lastbilkolonner fra den persiske Golf til det kaspiske Hav Havne eller direkte op i Sovjet-Kaukasus igennem iransk Azerbejdjan.

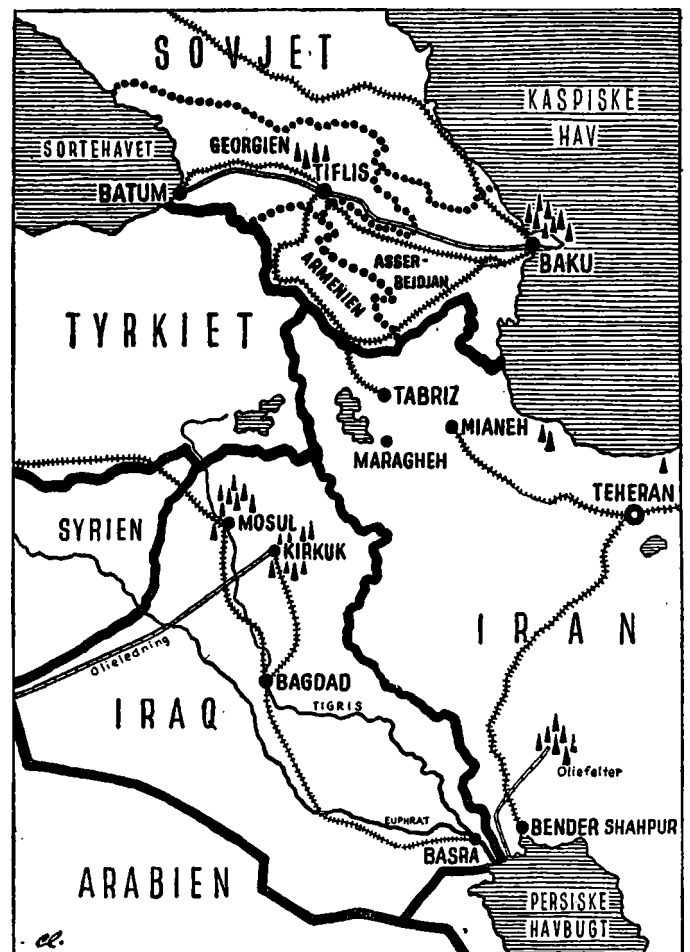
I Slutningen af 1942 kom ogsaa Amerikanerne til, samtidig med at Automobilsamlefabrikker blev bygget i Sydiran, hvor Russerne overtog Bilerne lige fra Transportbaandet og kørte dem op til Fronten i Rusland.

Iran var det første Land, hvori de tre store allierede mødtes.

Fagbevægelsen vokser frem.

Alt dette maatte naturligvis sætte sine Spor i Irans indre Liv. De allierede satte straks store Arbejder i Gang, byggede Veje, Aerodromer og forskellige Anlæg for deres Transportvæsen og Tropper, udvidede Havne og udbyggede Jernbaner.

Det bevirkede først og fremmest, at et meget større Antal Lønarbejdere fik Arbejde end tidligere, og Folk kom ud fra Landsbyerne, fordi de fandt, at de bedre kunde tjene til Livets Ophold ved at arbejde for de allierede. Da de Arbejdere, der blev antaget ved de militære Arbejder, var bedre betalt end Arbejderne i iranske Foretagender, kom det allerede i 1942 til organiserede Strejker i Teheran, og de første Spirer til en Fagbevægelse begyndte her, i Tabriz og i Isfahan, hvor der er store Tekstilfabrikker,

der nu ogsaa begyndte at levere Stoffer til de allierede; samtidig dannedes Partiet »Tudeh« — Folkepartiet.

Men 5te Kolonne var naturligvis ikke udryddet endnu, og der var ogsaa stadig tyske Nazister, der endnu ikke var indfanget, men som levede skjult hos deres iranske Meningsfæller, især hos nogle Storgodsejere eller Stammehøvdinge i Sydiran, og bag Kulisserne trak de i Traadene i Kampen mod de Allierede.

Normalt er Iran et korneksporterende Land, men efter Okkupationen begyndte der at blive Mangel paa Korn til Brød, som er den brede Befolknings væsentligste Næringsmiddel, især blev Vinteren 1942-43 slem, idet Godsejerne holdt Kornet tilbage og solgte en Del af det paa det sorte Marked til Priser, der laa 10 Gange højere end de af Staten fastsatte Priser ved den tvungne Aflevering. Men de allieredes Transporter rullede videre gennem Landet, og saavel Englænderne som Russerne afgav Korn som Hjælp til Iran.

I Efteraaret 1944 ophørte de fleste militære Arbejder i Iran, idet ogsaa Transporterne blev færre og færre — Vejen til Fronten blev for lang, og Krigen nærmede sig sin sidste Fase. Det bevirkede en begyndende Massearbejdsløshed, idet de Arbejdere, der var kommet fra Landsbyerne ikke igen ønskede at gaa tilbage til Elendigheden dér. Paa dette Tidspunkt tilbød Sovjetregeringen, dels for at dæmme op mod Arbejdsløsheden, at begynde at bore efter Olie i Nordiran, hvor Sovjetregeringen har Oliekoncessioner — Felterne her menes at være forbundne med Baku-Oliefelterne i Kaukasus. Men den iranske Regering, bakket op af England og USA., nægtede at give Tilladelse til at bore, saalænge Krigen stod paa. Dette bevirkede store Protestdemonstrationer fra Fagforeningernes og Tudehs Side. Samtidig hermed dannedes ogsaa et rent fascistisk Parti støttet rigeligt med Pengemidler fra Godsejere og Fabrikanter, og der begyndte en Serie af Voldshandlinger imod Fagforeningerne, Folkepartiet og dettes Ledere.

Trods de alt andet end demokratiske Tilstande, der hersker i Iran, er det dog lykkedes Folkepartiet at faa valgt 7 Deputerede af 136 i det iranske Parlament Majles, i Isfahan opnaaede det 30.000 Stemmer af ialt 34.000 afgivne (Isfahan har 230.000 Indbyggere). At Valgene ikke er særlig demokratiske kan ogsaa ses af, at der kun blev afgivet 41.000 Stemmer ialt paa alle Partier i Teheran, der har ca. 650.000 Indbyggere.

Folkepartiet har ikke alene Støtte af de brede Masser, men ogsaa blandt Akademikerne og de lavere Embedsmænd i Administrationen. I Fagforeningernes 1ste Maj Demonstration i Teheran 1945 deltog f. Eks. ca. Halvdelen af Universitetets Professorer og Studenter.

Azerbejdjan er ikke et andet Sudeterland.

Det er naturligt, at Folkepartiet, som paa sit Program har Ligestilling og Autonomi for de forskellige Folkeslag indenfor den iranske Stat, vandt saa stor Tilslutning i Azerbejdjan, ikke alene blandt de brede Masser, men ogsaa blandt de lavere lokaltfødte Embedsmænd og de mindre, selvstændige Landbrugere.

I denne Forbindelse er det paa sin Plads ogsaa at nævne Kurderne.

Kurderne lever paa begge Sider af den iransk-iraqiske Grænse samt i den østlige Del af Tyrkiet, især i de Distrikter, som USSR. kræver tilbage. I Sovjet-Armenien lever ogsaa en kurdisk Minoritet paa godt 25.000, som nyder de samme Rettigheder som alle andre Sovjetnationaliteter, med egne Skoler og et kurdisk Landbrugsuniversitet.

I Øst-Tyrkiet foregaar der en gennemført Undertrykkelse af Kurderne og Armenierne, hvorimod Kurderne i Iran efter Reza Shahs Afgang i temmelig høj Grad lever deres eget Liv.

Blandt visse kurdiske Stammehøvdinge træffes naturligvis Drømmen om en kurdisk Stat gaende ind over de 4 Lande Iran, Iraq, Tyrkiet og Armenien, men

de mere realistiske ser som det opnaaelige, at deres Stammefrænder i Tyrkiet faar de samme Friheder som Kurderne i Armenien, og at de i Iran kan opnaa Autonomi i Lighed med, hvad Folkepartiet kræver for Azerbejdjan.

Den »Seperatistbevægelse«, som af og til nævnes i den herværende Presse, er altaa ikke seperatistisk, men en Gren af det iranske Folkeparti, som nu har overtaget den lokale Myndighed og nu kræver Programpunkterne om Ligestilling og Autonomi indenfor en demokratisk iransk Stat gennemført.

Azerbejdjan ses ogsaa af og til omtalt som et andet »Sudeterland«, som USSR. kræver sammensluttet med Sovjet-Azerbejdjan ligesom de Distrikter af Tyrkiet, det kræver tilbageleveret til Sovjet-Armenien og Sovjet-Georgien. Denne Opfattelse er ogsaa fejlagtig. Den nuværende Grænse mellem USSR. og Iran er den samme som den, der blev fastsat i 1827 mellem det daværende Persien og Rusland ved Traktaten i Turkmantjai og har aldrig været disputeret af USSR.

Det eneste Krav, som USSR. har til sin Nabo Iran, er, at der i Teheran sidder en demokratisk sovjetvenlig Regering og ikke en saa udpræget antidemokratisk Regering som den nuværende.

13—1—1946. *Villum Hansen.*

»Tudeh« demonstrerer i Tabriz.

BREVE TIL F. D.

Apropos »Udrensningen hos Politiet«.

I Anledning af »Frit Danmark«s Billedserie i Nr. 34 og Artiklen i Nr. 35 om Udrensningen hos Politiet beder jeg om Plads for nogle Bemærkninger.

Der er vist ingen, som forstaar eller billiger den uværdige, ja nærmest udæskende Maade, hvorpaa flere højstaaende Politifolk med Stamm i Spidsen festede med »særligt fremtrædende« Repræsentanter fra det tredje Rige, hvis frivillige Redskaber disse tyske Politifolk havde været ved Uskadeliggørelse og Udryddelse af Nazi-Tysklands Modstandere. Forhaabentlig sidder nu de fleste af disse »Retshaandhævere« under Anklage som Krigs-Forbrydere, og det maa stærkt beklages, at flere af de danske Deltagere i dette Samvær ikke viste en værdigere Holdning.

Men i Sandhedens Interesse burde det være tilføjet, at der mellem de Deltagere, hvis Billeder var offentliggjorte, var enkelte, der viste en korrekt Holdning, og at der i Samværet deltog adskillige andre ledende Politifolk, end dem man saa i Billedserien.

Naar der senere i Artiklen ankes over, at en Del af det danske Politi svigtede i Tiden fra 9. April og især fra Tiden omkring 22. Juni, bør denne Udtalelse retfærdigvis imødegaaes, da denne ikke ubetydelige Del af Styrken, dog kun fulgte Regeringens og Politiledelsens indtrængende Opfordringer og Ordre. Regering og Rigsdag havde jo paa det Tidspunkt helt indstillet sig paa en tysk Sejr, og alt gik ud paa at fremme godt og gnidningsløst Samarbejde med Besættelsesmagten.

Kritikken maa derfor i første Række rettes mod Regeringen og ikke mod de Politifolk, der loyalt fulgte Regeringens Ordre. Ethvert demokratisk Samfund fordrer og venter, at Hær, Politi og andre Samfundsorganisationer følger den lovlige Regerings Direktiver og ikke indlader sig paa at drive »privat Udenrigspolitik«. Ellers ender vi let i Kaos og Borgerkrig.

Om dette Princip vil de fleste sikkert være enige, men derfor har den enkelte Politimand, ligesaa vel som enhver anden Borger Ret og Pligt til at have sin Mening, og i en given Situation maa den enkelte kunne handle under Ansvar og efter sund Fornuft.

Og alle — ogsaa Eftergivenesspolitikere — kan nu indse, at det var en stor Lykke, at en Del Politifolk og endnu flere andre »almindelige« Mennesker fra alle Samfundsklasser lige fra 9. April følte og senere handlede, som om vi var i Krig med Tyskerne og imod den siddende Regerings Ønsker. Men indtil 29. August maatte de af os, der gik ind i Modstandsbevægelsen, betragtes som Opførere mod den lovlige Regering.

Men derfor kan der naturligvis ikke blive Tale om Straf (kun i Forbindelse

med Amnesti), fordi Modstandsbevægelsen handlede rigtigt.

Derimod er der Grund til at rette skarp Kritik og forlange Udrensning af de Politifolk, som svigtede i Forholdet til Tyskerne efter d. 29. August. — Det skal indrømmes, at det ikke var let at være Embedsmand i den Periode, men der er fra Modstandsbevægelsens Side rejst berettiget Kritik overfor adskillige overordnede Politifolk, som optraadte vagt og holdningsløst i denne Periode. Erfaringen har ogsaa her vist, at Udrensningen af Toppen støder paa betydelige Vanskeligheder. Der er adskillige Eksempler paa, at unational Holdning kun har medført Forflyttelse til andet og bedre Sted, altsaa som en Slags Forfremmelse.

Der skal uhyre meget til at faa tvunget en ansvarlig Leder væk, skønt sund Fornuft skulde sige een, at den overordnede i den Henseende har en mindre Margin end den underordnede.

Ja, det er rigtigt, som Frihedsbevægelsen tidligere har udtalt, at Politiet ogsaa trænger til Demokratisering.

Knud Bredsdorff, Kriminalbetjent.

Frihedsbevægelsen og Venstre.

Hr. Dr. Thomsen!

Havde Deres første Indlæg været som det sidste, var der ingen Diskussion blevet ... mine Indvendinger mod det første gaar De jo klogeligt udenom, og vi er fuldstændig enige i, at vi vedblivende maa kæmpe mod al Reaktion og fjerne al den Slam og Raadenskab, som i Ly af Undertrykkelsen har gravet sig ind i vort Folkelegeme ... kun synes jeg ikke Venstres Forhold blandt andet til Landsforræderforeningen af 6. Maj er egnet dertil, og Deres Forsvar for Knud Kristensen derfor ilde anbragt.

Siden jeg opponerede mod Deres første Indlæg, har jeg af en ung Læge hørt, at Deres to Sønner var med i Modstandsbevægelsen — min ligger i Ryvangen ... der er intet andet imellem os end Forstaaelsen af Begrebet: Reaktion ... at jage Reaktionen bort med Venstre er som at fordrive Fanden med Belsebub.

Venlig Hilsen C. B. Mehl.

Frit Danmark — frie Færøer.

I F. D. for 11. Januar foreslaar Hr. Noe-Nygaard, at Bladet søger at afæske nogle fremstaaende Færinger deres Mening om Spørgsmaalet: Danmark—Færøerne.

Jeg regner mig ganske vist ikke blandt de fremtrædende Færinger, men som almindeligt Menneske har man ogsaa Lov til at gøre sine Iagttagelser.

I Aarene, der gik forud for Verdenskrigen, var Færøerne bundet med meget snærende Baand, hvad det økonomiske angik. Handelsaftalerne blev truffet af Danmark, og

Færøernes Interesser blev her tilsidesat i en ganske forfærdende Grad.

Som Eksempel kan nævnes, at Færinger kunde sende 450 Tons Ferskfisk til England pr. Aar, medens der var Brug for et tilsvarende Kvantum pr. Dag.

Færinger maa i hvert Fald have Lov til selv at træffe deres Handelsaftaler. Forholdene før Krigen var uholdbare. Rettænkende Færinger ønsker ikke at leve af Statsunderstøttelser, men ønsker Frihed til at arbejde og Frihed til at handle.

Fischer Heinesen, Navigationslærer.

Juristerne og Frikorpsfolkene.

Maa jeg i Anledning af Fru E. Edholms Indlæg her i Bladet vedrørende Juristernes Aktion til Fordel for Frikorpsfolkene have Lov at bemærke, at det nu da retfærdigvis ikke er alle Jurister, der deler de 101 Juristers Synspunkter. Dette har ogsaa givet sig Udtryk overfor Offentligheden. (Jfr. f. Eks. Højesteretsdommer Preisler Knudsens og Landsdommer Skadhauges Indlæg i Pressen). Heller ikke maa det glemmes, at det er Jurister, der har udarbejdet Straffelovstillæget, hvorefter Frikorpsfolkene straffes. Der er heller ingen Tvivl om, at store Dele af Juristerne tager Afstand fra de 101's Synspunkt.

Fru Edholm udtrykker utvivlsomt den store Del af Befolkningens Synspunkt. Og det er jo i sidste Række Befolkningens Retsbevidsthed, der maa være det afgørende i et demokratisk Samfund. Derfor bør man heller ikke tillægge de 101 Juristers Synspunkter større Vægt, end der rettelig tilkommer dem. De har naturligvis Ret til at sige deres Mening som alle Mennesker her i Landet, og det maa ogsaa noteres, at der blandt dem findes en Række fremragende Personligheder. Men Landets Retsbevidsthed kan de dog ikke tage Eneret paa. Og der findes altsaa ogsaa fremragende Jurister med det modsatte Standpunkt. Spørgsmaalet er jo egentlig i sidste Række ikke juridisk, men menneskeligt og politisk: Har disse Mennesker, som i Landets Skæbnetime stillede sig til Disposition for den Magt, der havde besat vort Territorium, traadt vor Uafhængighed og Frihed under Fode og begyndt en storstilet Udplyndring af Landet, begaaet en strafværdig Handling? Naar dette Spørgsmaal er besvaret bekræftende, saa maa og skal de paagældende straffes. At de har handlet efter Regeringens Anvisning eller med dens Billigelse kan ikke retfærdiggøre dem. Thi de kendte Befolkningens Standpunkt til den Magt, de stillede sig til Disposition for. Selv fhv. Justitsminister Thune Jacobsen udtalte i 1942, at der ikke var nogensomhelst Tvivl om, at saa godt som hele Befolkningen betragtede Frikorpsfolkene som Landsforrædere. Argumentet fører efter min Mening kun til, at Besættelsestidens Regering og dens Mænd snarest maa gøre Regnskab for deres Politik. Den Dag, det er sket, maa alle juridiske Betæneligheder ved at straffe Frikorpsfolkene falde bort.

J. Lassen, Sekretær, cand. jur.

Europa i Revolution

(fortsat fra Side 3)

gen i Rusland, som Forfatteren jo personlig har levet med i. Man faar den historiske Baggrund for Udviklingen af Kollektivismens Æra, »det mest skræmmende, mægtigste og mest misforstaaede Fænomen i det 20de Aarhundrede«, der udgaar fra Karl Marx' økonomiske og sociale Analyse og hans revolutionære Samfundsideer, som de principfaste Fraktioner blandt Bolchevikerne ubeskaaret vilde føre ud i Virkeligheden efter Oktoberrevolutionen i 1917. Men Lenin og senere Stalin var Realpolitikere, som indsaa Kompromisernes Nødvendighed og reddede den russiske Revolution. Afsnittet om »Rusland i Dag« vil forbløffe mange Læsere, der har fejle Forestillinger om Forholdene i Sovjetunionen. De fleste ved, at Arbejderne i Rusland nu faar Løn efter Dygtighed og kan have eget Hus. Men færre staar det vist klart, at medens Ungkommunisterne i Rusland i 1920'erne erklærede Familien for en udlevet social Fortidsinstitution, saa er Familien nu igen anerkendt som Ruslands basale sociale Enhed. Og endnu mærkeligere: der er oprettet Privatskoler og en særlig Komité for religiøse Anliggender. Endog den hellige Synode er reorganiseret, og de russiske Muhammedanere har faaet en «Stormufti». I Skolerne undervises i den videnskabelige Socialismes Principper, men endnu mere Tid anvendes paa Ruslands nationale Historie, og i selve Stalins Konferencerum ombyttedes 1942 Billederne af Marx og Engels med Portrætter af Suvorov og Kutuzov. I den røde Hær har Officererne faaet stor Mynlighed og fine Uniformer. Paa alle Omraader bevæger Sovjetunionen sig henimod vesteuropæisk Levemaade, — undtagen paa et, og det et meget væsentligt: Staten ejer Produktion og Distribution, der ikke drives efter Profitprincippet, men for at fremme den størst mulige Produktion og det størst mulige Forbrug. Denne Forskel er naturligvis vigtigere end alle Lighederne. For at angive Kommunismens Maal citerer Forfatteren en politisk Leder, der udtaler: »Vi Kommuniste har altid troet, at Socialisme og Kommunisme paa den bedst mulige Maade vil sikre det største Gode for det største An-

tal«. Det er pudsigt, at denne Formulering — vistnok ubevidst for Forfatteren — er blevet ordret den samme, som »Lykke- og Nytte-Filosofiens« Fædre, John Stuart Mill og Jeremias Bentham, for Hundrede Aar siden anvendte for at angive den engelske Liberalismes og Frikonkurrences Formaal. Den samme Formel benyttedes her hjemme i Harald Høffdings Etik, som Georg Brandes haanende kaldte en Etik for Medlemmer af den liberale Vælgerforening. Men naturligvis maa man huske paa, at en af John Scott's Hensigter med sin Bog er at berolige Amerikanernes Russerfrygt. Derfor fremhæver han saa stærkt, at Sovjetunionen har bevæget sig i vesteuropæisk Retning.

I Bogens anden Del, der kaldes »Nederlagets Kemi«, fremstiller Forfatteren, hvorledes Europas øvrige Lande har bevæget sig i modsat Retning, nemlig i kollektivistisk Retning. Han begynder med de skandinaviske Lande og beskriver, hvordan de socialdemokratiske Regeringspartier i Sverige og Danmark og Udviklingen i Norge har ført Landene længere og længere mod en moderat, demokratisk Kollektivism. For en dansk er det lille Afsnit om Danmark en udmærket Prøvesten paa Korrektheden af Bogens Oplysninger. Bortset fra et Par temmelig ligegyldige Detailler, som Forfatteren har misforstaaet, er der intet fejlagtigt. Alle Hovedsagerne om Danmark er helt rigtige, og Forfatteren beskriver, hvordan Kommuniste og Ungkonservative etablerede et intimt Samarbejde under Besættelsen, og hvordan det alsidigt sammensatte Frihedsraad blev den ledende politiske Magt i Landet. Han beklager, at det »vitale og effektive« Frihedsraad ikke fik Tid til at lægge Planer for Danmarks økonomiske, sociale og politiske Velfærd i Fremtiden, saaledes som Kommissionen for Efterkrigstidsplaner har gjort det i Sverige under Gunnar Myrdal's Ledelse. Og saa slutter Afsnittet om Danmark med: »Men paa et Punkt er næsten alle enige: det Samarbejde mellem Højre og Venstre (Forfatteren tænker ikke paa Partierne, men paa konservative og kollektivistiske Retninger), som blev paatvunget Danmark ved den tyske Besættelse, maa

ikke faa Lov til at forsvinde efter Krigen«. Åk ja, saadan tænkte man ifjor. Og Forfatteren mener, at undtagen nogle faa »die-hards« paa begge Sider er der ingen i Danmark, som tvivler paa, at alle vigtige økonomiske og sociale Problemer vil kunne løses ved Forhandlinger, Samarbejde og gensidige Kompromiser, der vil resultere i en gradvis, ordnet Bevægelse mod venstre efter Krigen. Nu tvivler vist mange, men vi haaber vel alle.

Denne Del af Bogen indeholder iøvrigt mange yderst interessante Oplysninger, der vist er nye for de fleste, f. Eks. at Rusland i November 1941 tilbød Finland en Fred paa Grundlag af den gamle Grænse fra før 1939 og ingen Krigsskadeserstatninger, eller at den norske Regering i Juni 1940 forhandlede med Sverige om en svensk Besættelse af Narvik, og at denne Plan var lige ved at blive gennemført.

Som Beviser paa Venstrebevægelsen i Vesteuropa omtales naturligvis ogsaa Beveridge- og Woolton-Planerne i England og den forberedte Socialisering af Banker og Miner i Frankrig. Overalt staar Planøkonomi paa Dagsordenen, og Scott mener, at Kapitalisme og Kommunisme er begyndt at finde Vejen til en fredelig Co-Eksistens. Han mener, det vil gaa med den russiske Revolutions Ideer, som det for over 100 Aar siden gik med den franske. Efterhaanden accepteredes den franske Revolutions Ideer i andre Lande, og endog det engelske Aristokrati indlemmede dem i Englands Liv uden nogen Revolution. Han gør opmærksom paa, at for 150 Aar siden deltes Europa paa Spørgsmaalet: Republik eller Monarki. Det var det, der satte Lidenskaberne i Kog. Nu er Spørgsmaalet rent akademisk, for baade Monarkierne og Republikkerne er ændrede saa stærkt, at deres Styreformer ligner hinanden svært meget. Scott mener, at saadan vil det ogsaa gaa med Konflikten mellem Kapitalisme og Kollektivism. Han er Optimist!

Det er han ogsaa overfor Spørgsmaalet om Fremtidens internationale Politik. Han forsøger at forklare Ruslands Udenrigspolitik og dens historiske Forudsætninger, og han griber fast om Nælden og drøfter Udsigterne til og Følgerne af en tredje Verdenskrig mel-

lem de angelsaksiske Lande og Sovjetunionen. Han trøster sig selv og Læserne med, at Rusland ønsker mindst 20 Aars Fred for at genopbygge Landet, der omkring 1970 vil have en større og yngre Befolkning end hele Vesteuropa tilsammen, og at U.S.A. aldrig kunde vinde nogen Fordel ved en Krig med Rusland, ikke engang hvis det sejrede fuldstændigt. Han hævder, at Englands eneste Redning er en Verdensorganisation, og han analyserer Amerikanernes Indstilling overfor Sovjet og Russerne overfor U. S. A. og kommer til det Resultat, at de bør se at forstaa hinanden og række hinanden Haanden. Men alt det er skrevet inden Freden med Japan, og inden Atombomben viste sin baadematerielle og politiske Sprængkraft. Nu ser de internationale Problemer jo noget mindre rosenrøde ud. Men vi vil vist alle saa gerne være Optimister ligesom John Scott.

I al Fald er det nyttigt at læse hans Bog. Den burde oversættes til dansk. Det er sundt at lugte til andet end de hjemlige Kødgyder, og John Scott's Bog giver i sjælden Grad et baade historisk og aktuelt Perspektiv for Nutidens Begivenheder. Paa et Punkt har han i al Fald Ret: Europa kan ikke gaa tilbage til Tilstandene før de to Verdenskrige. Den gamle Tid kommer aldrig igen. Og Omridsene af den nye maa findes i de nuværende Begivenheder. Maaske er det lykkedes John Scott at tegne nogle af dem.

FRIT DANMARK OG DE TRÆTTE

Er det underligt, Folk er trætte? Nej, det er ikke — Besættelsestiden sled haardt paa Nerverne, og det forcerede Arbejde, som Befrielsen for mange førte med sig, udhulede yderligere de Kræfter, som var tilbage. Og saa begyndte den Serie af Skuffelser, som Udviklingen i det befriede Danmark har ført med sig.

Til at begynde med var vi saa lykkelige og fortrøstningsfulde, at vi ikke mærkede vor egen Svaghed — den følte vi først, da Tingene gik os paa Tværs: vi var uden Sejghed i Modgangen og uden Optimisme. Vi havde været naive nok til at tro, at Kampen var forbi med Befrielsen, og da vi opdagede, det var forkert, fattedes vi det Overskud af fysisk og psykisk Kraft, der skal til for at føre en aandelig Kamp. Modstandsløse lod vi Skuffelserne faa Magt med os og fandt en ussel Trøst i en Fornærmethed over, at Forholdene artede sig saa helt anderledes, end vi havde drømt det.

Denne dalende Linie i Folkets Stemningsliv er blevet omhyggeligt registreret af Frit Danmark. Vi startede med et Oplag, der var formidabelt — i fuldt Maal nød vi godt af den good-will, der var skabt gennem den illegale Tid.

Forhaabningerne, der blev stillet til os, var ligesaa uensartede, som de var talløse; mange af dem maatte vi skuffe, fordi de laa saa helt udenfor det, et Blad af F.D.'s Art kunde og burde beskæftige sig med. Andre og mere berettigede Forventninger har vi maaske heller ikke opfyldt, vi er os i høj Grad bevidst, at vi er behæftede med Mangler og Lyder.

At Oplaget maatte synke, har vi hele Tiden regnet med, og den dalende Linie har ikke hidtil foruroliget os, men nu er Øjeblikket inde, hvor vi vil rette en indtrængende Appel til den Stamme af Abonnenter og Læsere, som følger os, og som vi skal bygge Fremtiden paa: *svigt os ikke af Ærgrelse eller Træthed*, hold fast ved os, agitér for os, støt os i Kampen for Virkeliggørelsen af den Verden, De den 5. Maj troede var skabt!

Med Træthed og Opgivelse svigter vi et dyrebart Ansvar — de faldne Frihedskæmpere maner os gennem *Nordahl Griegs* Ord:

Bli fremfor alt ikke t r e t t e —
som mennesker blir efter kriger —
når grumset og griskheten kommer
i følge med motløsheten,
det varme råtnende dyndet
lagret af hundrede slektledd
hvor sinnet kan krype til hvile
og han som vi drepte kan opstå.

Vort Ansvar for Flygtningene

Fra Frit Danmarks Fredericia-Gruppe har vi modtaget dette Opraab, som Frit Danmarks Hovedledelse tilslutter sig.

Netop de Kredse, der under Besættelsen førte Kampen mod Tyskerne, og som efter Befrielsen har arbejdet for Udrensning og Afstraffelse af Landssvigerne, føler, at de i særlig Grad er medansvarlige for hele Udviklingen — her og ude i Verden. Og et af de Problemer, der maa findes en Løsning, saa Verdensfreden ikke igen skal forstyrres, og saa Danmarks Grænse ikke ustandselig skal være truet, hedder Tysklands Afnazificering.

Det er vel ikke stort, vi her i Landet direkte kan yde paa dette Omraade. Men vi har omkring 200.000 Tyskere inden for vore Grænser. Disse Mennesker har

vi Ansvaret for, og det er ikke ligegyldigt, med hvilken Indstilling de vender tilbage til Tyskland.

Det maa være vor Pligt at medvirke til, at den nazistiske Gift drives ud af Sjælen paa dem, der endnu har den i sig, og det maa være vor Pligt at give de hæderlige Elementer imellem Flygtningene en forsvarlig aandelig Næring. Til Løsningen af denne Opgave kan vi bidrage ved at indsamle passende tysk Litteratur til Flygtningelejrene — ikke som en Barmhjertighedsgerning, men som et Led i det positive Arbejde, der nu maa præge vort Forhold til det Tyskland, der skal vokse frem.

Formaalet er ikke blot at give Fangerne god Beskæftigelse og derved indirekte paavirke deres hele Indstilling, men ogsaa at paavirke dem direkte ved ikke-

nazistisk tysk Litteratur. Vi maa fremskaffe tyske Haandbøger, Fagbøger, Skønlitteratur (den klassiske og den nyere), kort sagt tysk Litteratur af enhver Slags, blot den er fri for Nazisme, og hvad der er særlig egnet til at nære den nazistiske Tankegang og Holdning.

Masser af Mennesker har saadanne Bøger staaende, og de opfordres indtrængende til at aflevere dem til Frit Danmark, der vil lade dem kontrollere og fordele til Flygtningelejrene.

Sv. Brüel. A. Devantier. A. Hemmningsen.

Ellen Jensen. H. Kærn. N. Larsen.

R. Svendsen. H. W. Sonneby.

Bestyrelsen for Frit Danmark
i Fredericia.

— — —
Frit Danmark's Ekspedition, Nørre Voldgade 11, København K., modtager gerne Bøger til Flygtningene og vil sørge for, at de bliver kontrolleret og viderebesørget til de tyske Flygtningelejre.

Er der Demokrati i Sovjetunionen?

(fortsat fra Side 7)

det Folketinget) en vis Kontrol med Forvaltningen. Denne Kamp udkæmpedes her i Landet i det 19. Aarh.s sidste Aartier mellem Estrup og hans Godsejere paa den ene Side og Partiet Venstre og Folketinget paa den anden.

Sovjetforfatningen fuldender denne Udvikling ved at fastslaa, at den øverste Magt i Staten tilkommer den folkevalgte Forsamling (den øverste Sovjet). Forvaltningen og Domstolene gøres til dennes Organer*).

Forfatningen afspejler paa flere Maader Forholdet mellem de mange forskellige Racer og Nationer, der bebor det store Land. Man regner med, at der findes ca. 60 forskellige Nationer, nationale Grupper eller Folkeslag indenfor Unionens Omraade.

Staten er opbygget som en Forbundsstat bestaaende af 16 ligestillede Unionsrepublikker, der hver har sin egen Forfatning og Ret til at træde ud af Unionen. Ved en Ændring af Forfatningen i 1944 har Unionsrepublikkerne nu Adgang til at optage direkte diplomatiske Forbindelser og afslutte Overenskomst med Udlandet. De enkelte Unionsrepublikker kan igen være opdelt i autonome Sovjetrepublikker eller autonome Omraader.

I SUF. bestemmes: »Enhver direkte eller indirekte Indskrækning af Borgernes Rettigheder eller — omvendt — Fastsættelse af direkte eller indirekte Forrettigheder for Borgere paa Grund af Race eller Nationalitet, samt enhver Propaganda, der kræver en Særstilling for Racer eller Nationaliteter eller opbidser til Had eller Foragt for dem, straffes efter Loven«.

Stipendier til Flertallet af Studenter.

Forfatningens Kap. 10 handler om »Borgernes grundlæggende Rettigheder og Pligter«. Her finder vi opregnet de klassiske demokratiske Frihedsrettigheder: Forsamlings-, Forenings-, Tros- og Trykkefriheden m. v. Dog er Ejendomsrettens Ordning allerede be-

*) For at forebygge Misforstaaelser med Hensyn til Domstolenes Stilling skal det bemærkes, at SUF. § 112 bestemmer, at »Dommerne er uafhængige og kun underkastet Loven«,

handlet særskilt. Disse Rettigheder svarer til dem, vi finder i vor egen Grundlovs §§ 78 og flg. Desuden finder vi en Række nye Rettigheder, som man har kaldt »de sociale Frihedsrettigheder«, saasom Retten til Arbejde, Hvile, Alderdomsforsørgelse, fri Uddannelse (ogsaa naar det drejer sig om den højere Undervisning), Kvindens Ligestilling med Manden o. s. v.

SUF. nøjes ikke med at fastslaa den blotte »formelle Ret«, men angiver tillige, hvorledes den realiseres. Det hedder saaledes:

»SU.s Borgere har Ret til Uddannelse.

Denne Ret sikres gennem den almindelige Skolepligt, gennem gratis Undervisning ogsaa ved de højere Lærestalter, gennem et System af Statsstipendier til det overvældende Flertal af de studerende ved de højere Lærestalter, ...«

Retten til at danne Parti unødvendig, siger Stalin.

Medens Demokratiet i SU. synes at hævde sig ganske godt paa det økonomiske, sociale, kulturelle og nationale Livs Omraader, findes der paa det politiske Livs Omraade en iøjnefaldende Forskel. Ganske vist er selve Valgsystemet ordnet paa den mest demokratiske Maade med direkte lige og hemmelige Valg, en Valgrets alder paa 18 Aar, samt Adgang for Vælgerne til under Valgperioden at trække deres Mandat tilbage. Men man anerkender i SU. kun eet politisk Parti.

Forholdet har vel dels sin Rod i den særlig russiske historiske Forudsætning, at der ikke før Revolutionen fandtes noget udviklet demokratisk Apparat; de Partier, der fandtes, forbød saa at sige sig selv gennem deres Deltagelse i Interventionskrigene, dels deri, at der ikke senere efter de afgørende Ændringer i Samfundets Struktur har været noget Grundlag for Dannelsen af nye politiske Partier. De kommunistiske Partier i Vestevropa har selv betonet de forskellige historiske Forudsætninger i Øst og Vest paa dette Omraade.

Vi vil iøvrigt overlade Stalin selv at besvare Problemet:

»Flere Partier og følgelig Retten til at danne Partier kan kun eksistere i et Samfund, hvor der findes Klasser, der

bekæmper hinanden, og hvis Interesser staar fjendtligt og uforsonligt overfor hinanden, hvor der f. Eks. findes Kapitalister og Arbejdere, Godsejere og Bønder, Kulaker og Fattigbønder o. s. v. Men i SU. findes saadanne Klasser som Kapitalister, Godsejere og Kulaker allerede ikke mere. I SU. findes der kun to Klasser, Arbejdere og Bønder, hvis Interesser ikke blot ikke staar fjendtligt overfor hinanden, men tværtimod harmonerer med hinanden. I SU. er der altsaa ikke noget Grundlag for flere Partiers Eksistens og følgelig heller ikke for nogen Ret til at danne disse Partier. I SU. er kun Grundlag for eet Parti, det kommunistiske Parti. I SU. kan der kun eksistere eet Parti, Kommunisternes Parti, som modigt og til det sidste forsvarer Arbejdernes og Bøndernes Interesser. Og at det ikke forsvarer disse Klassers Interesser daarligt, kan der næppe være nogen Tvivl om.«

De foranstaaende Bemærkninger pretenderer ikke nogen udtømmende Behandling af Problemerne omkring den russiske Forfatning. Køb og læs den selv. Den koster kun 1.50 Kr. og er læst paa langt kortere Tid, end man ofte bortødsler til politiske Diskussioner uden Grundlag.

Dødens Lotteri

Niels Jørgensen: Paa det tyske Slave marked. (Nyt nordisk Forlag.) Kr. 7.50.

Chefredaktør Niels Jørgensens Bog om de tyske Koncentrationslejre, bygget over en Kronikserie fra »Nationaltidende« i Sommer, er en blændende Reportage, der ved at skildre Forholdene og Menneskene i et Par Lejre, Alt Garge og Neuengamme, giver et Billede af samtlige tyske Lejre. Det er en gribende Bog, der — uanset hvor meget man har læst om Nazisternes raffinerede Udgave af Helvede — ryster Læserne ikke kun ved sin nøgterne Reportage, men nok saa meget ved de Perspektiver, den giver. Thi Koncentrationslejrene var ikke blot en systematisk grusom Form for Interneringslejre, de var i Virkeligheden et Miniaturebillede af det »Neuropa«, Tyskland kæmpede for. Deres Aand skulde have velsignet Europa, hvis Nazismen havde sejret. En dræbende Velsignelse...

Niels Jørgensens Bog er det vægtigste Bidrag blandt de mange, der belyser de tyske Lejre. Den er betagende i sin Menneskeskildring, og i det hele taget dejligt velskrevet.

nn

UDENRIGS-KRONIK

England paa Anklagebænken.

Naar Sovjetunionen og den ukrainske Sovjetrepublik har valgt at anklage Storbritannien for Sikkerhedsraadet sker det sandsynligvis ud fra den Erkendelse, at Angrebet er det bedste Forsvar, og fordi man ønsker at gøre en mistroisk Verden opmærksom paa, at England lige saavel som Rusland kan gøres ansvarlig for fredsforstyrrende Handlinger. I Moskva anser man aabenbart, at Tilstedeværelsen af engelske Tropper i Indonesien og Grækenland ganske kan sidestilles med de russiske Okkupationsstyrkers Nærværelse i det nordlige Persien. Men der findes naturligvis en Forskel, som de engelske Blade ikke har været sene til at paapege. Medens det nuværende græske Ministerium nemlig ikke har fundet paa at anke over utilbørlig engelsk Indblanding i Landets indre Forhold, og Indonesien savner en anerkendt Regering, der kan rette en Klage til den internationale Organisation, er man i Teheran tydeligt nok af den Mening, at de russiske Tropper bedst kan tjene Persiens Selvstændighed og Integritet ved at trække sig tilbage til den anden Side af Grænsen.

Imidlertid synes Forskellen nærmest at have formel Betydning, hvilket Russerne ogsaa indirekte understreger i deres Begrundelse til Anklagen. De taler nemlig om, at Tilstedeværelsen af de engelske Styrker har medført »en uholdbar Situation«, hvormed de formentlig mener, at en Tilbagetrækning af Tropperne vil give Anledning til en radikal politisk Omvæltning i de paagældende Omraader. Den engelske Arbejderregering har ganske vist, i alle Tilfælde for Grækenlands Vedkommende, forsøgt at holde en neutral Kurs. Paa Tilskyndelse fra London kom i Begyndelsen af December en moderat, venstreorienteret Regering til Magten i Athen. Det har imidlertid ikke hjulpet stort paa Uroen i Landet. Der kæmpes stadig mod Partisanerne i Thessalien, som er tilsluttet den kommunistisk dominerende ELAS-Organisation. Ulykken er sandsynligvis, at man i Øjeblikkets Grækenland

kan være alt, lige med Undtagelse af »moderat«. Landets Lidelser under Krigen, den u hæmmede Inflation, den frygtelige Vareknaphed og Transportforholdenes Sammenbrud har bevirket, at Middelklassen, som kunde virke politisk stabiliserende, praktisk talt er blevet udryddet. Situationen svarer ganske til den, man kender fra den klassiske Marxisme: en Sværm af ejendomsløse Proletarer overfor et Faatal af Nyrige og Sortebørgrossererere. Under disse Omstændigheder har Argumenter for Fred og Forsoning kun ringe Vægt, de virker som en Fornærmelse mod begge Parter, og en velmenende Regering, der ønsker at hidføre Ro og Orden, paadrager sig mere Foragt end Taknemmelighed.

I hollandsk Indien behersker Englænderne Batavia og enkelte andre store Byer, medens Baglandet kontrolleres af Nationalistføreren Soekarno og hans Regering. Tilsyneladende ønsker de britiske Tropper ikke at erobre Java fuldstændigt. Derimod søger den engelske Regering at udnytte den militære Stilling til at fremtvinge et Kompromis mellem Hollænderne og de mere maadeholdne blandt de indfødte Nationalister. I Begyndelsen af Januar afholdtes en Konference i London mellem Attlee, den hollandske Premierminister Willem Schermerhorn og Indonesiens Generalguvernør van Mook. Man enedes ved denne Lejlighed om, at Englænderne foreløbigt skulde holde deres nuværende Positioner paa Java, medens den hollandske Regering hurtigst muligt søger at komme i Kontakt med den mere forhandlingsvenlige Del af Befolkningen. Hensigten er at give Indonesien en lignende løs Stilling indenfor det hollandske Imperium, som man paatænker at bevillige Indien indenfor det engelske. Men de mere yderliggaaende Nationalister ønsker ikke at faa Friheden forærende af dem, de betragter som deres Undertrykkere. De ønsker at vinde den selv og dermed grundlægge en ærefuld Tradition, som Landet kan bygge videre paa. Og i den Slags Situationer vejer saadanne irrationelle Følelser ofte stærkere end snusfornuftige Overvejelser. Det erfarede vi selv under Besættelsen.

25. Januar 1946.

Ulf Ekman.

Forundret Svensker.

Fra et Interview i »Politiken« d. 23. 1. med Professor Tingsten har vi til Belysning af Sveriges Forhold til Nazismen pilet dette lille tankevækkende Replikskifte ud:

— Ordet Nazist er ingen Injurie i Sverige ...

— Det synes jeg, man kunde kalde en legal Injurie. Noget Skældsord er det imidlertid ikke blevet i Sverige, er det blevet det i Danmark?

*

De gængse Kulører.

Et ganske dagligdags Dagblad afspejler for saa vidt Læserens gængse Synspunkt i selve sin Kolorit,

som baade Typografien og Gadens Hr. Dat og Fru Dit kun synes at kende to Farver: sort og hvidt.

*

En Læsers Strøtanker.

En Mand tænker sig ikke nok om og siger en Dumhed. Andre tager til Orde og argumenterer imod ham, og saa svarer han straks, at hans Opponent er Fjender af Ytringsfriheden og forlølger anderledes-tænkende.

*

En Mand bliver valgt til Folketingsmand for at forsvare det private Initiativ. Men saa viser der sig en Chance i Erhvervslevet. Hvad gør den konsekvente Folketingsmand? Han tager Chansen og nedlægger Mandatet. Og hvad kan hans Vælgere egentlig sige til det?

*

En Mand, som under hele Besættelsen i sin Virksomhed konsekvent gik imod sine Landsmænds Kamp mod Tyskerne og som gik imod Tysklands Fjender, som hans Landsmænd ansaa for allierede, hvad er han? Han er selvtølgelig Modstandsmand.

*

— Hvornaar holdt De for Deres Vedkommende op med den konsekvente Samarbejdsolitik?

— Ja—h, Petersen blev i hvert Fald ved længere end jeg.

— Hvornaar blev De da Modstandsmand?

— Ja—h, det var i hvert Fald før Hans blev det.

Læser.

FRIT DANMARKS HVIDBOG

Besættelsestiden i Dokumenter og Kommentarer

»... det er en Bog for den brede Offentlighed, nemlig et Tidsdokument, der vil blive opbevaret til sene Tider som et Minde om Besættelsen.«

»Flensborg Avis«.

»Som Haandbog vil Hvidbogen derfor have et berettiget Plads i Reolen, idet den vil kunne besvare mange af Tvivlsspørgsmaalene, der melder sig i de kommende Aar angaaende dette og hint under Besættelsen.«

»Fyns Stiftstidende«.

»... jeg synes, det er en daarlig Bog, som vi udmærket kunde have undværet.«

Folketingsmand *H. C. Hansen* i »Social-Demokraten.«

»... det er en simpel Borgerpligt at læse Hvidbogen og tage Stilling til de centrale Spørgsmaal, den omhandler.«

Professor *Rich. Ege* i »Frit Danmark«.

»Det er et meget indholdsrigt Værk af saglig dokumenterende Art.«

Redaktør *Einard Skov* i »Politiken«.

1. Bind er udkommet og kan faas i enhver Boghandel.
2. Bind er under Udarbejdelse.

Pris pr. Bind 7,50 Kr.

I Kommission hos

THANING & APPELS FORLAG